

**Papežský výbor
pro mezinárodní eucharistické kongresy**

„Kristus ve vás – naděje ve spásu“

*Eucharistie jako zdroj i vrchol
poslání církve*

Teologické a pastorační úvahy
pro přípravu na 51. Mezinárodní eucharistický kongres
v Cebu, Filipíny, 24.-31. ledna 2016

I. ÚVOD

A. Mezinárodní eucharistický kongres

Mezinárodní eucharistický kongres představuje *statio* – určité „zastavení“ na cestě – při němž se některá místní církev shromáždí ke slavení eucharistie, aby jí vzdávala čest a modlila se v přítomnosti Pána ve svátosti jeho lásky. Při této posvátné příležitosti vybrané křesťanské společenství pozve ostatní křesťanské komunity z dané oblasti i místní církve z celého světa, protože Mezinárodní eucharistický kongres je záležitostí, která se týká celé všeobecné církve. *Rituál*¹ pro pořádání kongresu vyžaduje, aby slavení eucharistie bylo skutečným centrem každé vykonávané činnosti a aby k němu všechno směřovalo.

Hlubšímu pochopení eucharistického tajemství napomáhají chvíle vyhrazené pro katechezi, slavení liturgie slova, modlitební setkání i plenární shromáždění. Pro tyto i všechny další aktivity spojené s konáním kongresu je připraven přesný program s cílem jasně stanovit témata pro slavení, setkání, procesí, pro modlitbu a adoraci před Nejsvětější svátostí vystavenou v určených kostelech a kaplích.

Celý průběh kongresu musí být výrazem eucharistické ekleziologie zaměřené na společenství se snahou dostat se ke všem a zvláště k těm, kdo stojí na okraji společnosti, aby bylo jedno stádo a jeden pastýř, Ježíš Kristus (srov. *Jan 20,16*).²

B. Význam 51. Mezinárodního eucharistického kongresu

Na Mezinárodním eucharistickém kongresu, který se bude konat v roce 2016 v Cebu City, se setkají poutníci ze všech koutů světa s věřícími z Filipín a zvláště z Cebu, aby celému lidstvu nabídli *autentické znamení víry a lásky ve společenství*.

Eucharistický kongres slouží celému Božímu lidu při jeho putování dějinami. Je to mimořádná slavnost, při níž si všeobecná církev uvědomuje, že eucharistie představuje „zdroj a vrchol“³ jejího života a činnosti. Eucharistie se jasně projeví jako reálná a trvale obnovovaná přítomnost velikonočního tajemství, jako výsostně „eschatologická událost“ křesťanského života a kultu.

Tématem 51. Eucharistického kongresu v Cebu jsou slova „*Kristus ve vás – naděje ve spásu*“, převzatá z Listu svatého apoštola Pavla Koloským (1,24-29), která mají v plném světle poukázat na pouto mezi eucharistií, posláním a křesťanskou nadějí jak v čase, tak i ve věčnosti. V dnešním světě chybí naděje jako možná nikdy předtím v průběhu dějin. Proto lidstvo potřebuje naslouchat poselství naší naděje v Ježíše Krista, které církev dnes hlásá s novým zápalem, novými metodami i novými výrazy.⁴ V duchu „nové evangelizace“ přináší církev poselství naděje všem a zvláště těm, kteří „*sice byli pokřtěni, ale vzdálili se od církve, a žijí tak, aniž by respektovali křesťanskou praxi*“.⁵

51. Mezinárodní eucharistický kongres poskytuje účastníkům příležitost, aby prožívali a chápali eucharistii jako proměňující setkání s Pánem ve Slově a v oběti jeho lásky, a tak všichni mohli mít život a mít ho v hojnosti (srov. *Jan 10,10*). Dává možnost, aby znovu

¹ *De Communione et de Cultu Mysterii Eucharistici extra Missam* (1973), č. 112.

² Srov. Druhý vatikánský koncil, konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium* (SC), 2.

³ SC 10; srov. Druhý vatikánský koncil, dogmatická konstituce o církvi *Lumen Gentium* (LG), 11.

⁴ Jan Pavel II., *In Portu Principis, ad episcopos Consilii episcopalis Latino-Americani sodales* (9. března 1983), č. 3, AAS 75, odstavec 1, str. 778.

⁵ Benedikt XVI. *Homilie při slavení eucharistie během slavnostního zahájení 13. řádného zasedání Biskupské synody* (7. října 2012).

objevili víru jako „zdroj milosti, která přináší radost a naději v osobním, rodinném i společenském životě“.⁶ Toto mezinárodní setkání je příslibem, že se vytvoří odvážná a rozhodná praxe křesťanské misie ve světě a ve společnosti, jež se stává stále lhostejnější a nepřátelštější vůči víře a hodnotám evangelia. Setkání s Kristem v eucharistii se pro svět stane zdrojem naděje, pokud mocí Ducha Svatého budeme sami proměněni na obraz toho, s nímž se setkáváme, a pokud přijmeme poslání proměňovat svět skrze přinášenou naději, odpuštění a uzdravování láskou; zkrátka pokud těm, kdo to potřebují, budeme přinášet tu plnost života, jakou jsme my sami přijali a zakusili.

C. Kongres v Cebu a jeho asijský kontext

51. Mezinárodní eucharistický kongres by měl nádherným a zajímavým způsobem hlásat Kristovo tajemství a přitom brát v potaz i postavení, které si získala víra a církve ve filipínské historii. Při křesťanské misii v Asii měla filipínská církev prozřetelnostní povolání, jak vždy zdůrazňovali římstí papežové.⁷ Přítomnost a aktivní účast katolických laiků v různých oblastech společnosti, včetně církevní a pastorační, nabízí velký potenciál a možnost ovlivňovat společensko-politické i ekonomické panorama v evangelním duchu, jako kvas v těstě.

Chudoba a nedostatek pracovních příležitostí nutí mnohé Filipínce, aby odcházeli do jiných zemí v Asii i jinde. Pokud se tak stane, nesou si s sebou svoji víru, aby ji sdíleli svým příkladem a skrze své životní hodnoty. Filipínská církev již uskutečňuje Apoštolova slova „*Kristus ve vás – naděje ve spásu*“, a tak je místem naděje zvláště pro asijské národy, jak řekl Pavel VI. při návštěvě Filipín v roce 1970.

V roce 1937 hostila Manila 33. Mezinárodní eucharistický kongres, jenž se poprvé slavil v Asii, a to s působivým úspěchem, a jistě byl nejdůležitější mezinárodní náboženskou událostí, která se do té doby uskutečnila v této zemi. 51. kongres se uskuteční v roce 2016 a bude stejně tak důležitý. Je součástí „devítileté novény“, jejímž slavením se filipínští křesťané připravují na 500. výročí od začátku ohlašování křesťanské víry v jejich zemi.

V roce 1521 byli král a královna z Cebu pokřtěni španělskými misionáři.⁸ Rovněž díky své hluboké přirozené religiozitě přijali domorodci křesťanskou víru se značnou lehkostí a s nadšením. Počáteční víru živily svátosti, především mše svatá, přestože až do 20. století se slavila jazykem, nesrozumitelným pro většinu pokřtěných.

Velmi rychlá konverze této země ke křesťanství proměnila Filipíny v největší asijskou katolickou zemi s více než 80% pokřtěných. Během staletí se u filipínských katolíků rozšířila velká úcta ke slavení eucharistie.⁹ Život farnosti a její duchovní i sociální aktivity se zakládají na eucharistické liturgii. Patronátní slavnosti měst a vesnic (*barangays*) doprovází velký počet sloužených mší, hostiny otevřené pro všechny a velké oslavy. Svatby a pohřby i jejich příslušná výročí se obvykle slaví se mší svatou. Důležité chvíle filipínských rodin, jakož i různých společenství, nejsou úplné, pokud v nich chybí slavení eucharistie. I různé katolické skupiny obvykle zahajují a zakončují bohoslužbou svá setkání sociálního nebo apoštolského

⁶ *Tamtéž.*

⁷ Specifické povolání Filipín pro asijskou misii rozvinul bl. papež Pavel VI. při pastorační návštěvě Filipín v roce 1970 a sv. Jan Pavel II. během Světového dne mládeže, který se konal v roce 1995 v Manile.

⁸ Vypráví o tom Antonio Pigafetta, italský šlechtic, který psal deník z cesty vykonané jménem španělského krále Karla V. s pěti španělskými karavelami pod velením Portugálce Ferdinanda de Magalhães: *Zpráva o první cestě okolo zemského globu*, Milán 1800 (přetisk: Società Edizioni Artistiche, Vicenza 1990).

⁹ Srov. CBCP, pastýřský list *Landas ng Pagpapakabanal* o filipínské spiritualitě (2000), č. 62; Episcopal Commission on Catechesis and Catholic Education, *Catechism for Filipino Catholics* (1997), č. 1669.

charakteru. Slavení eucharistie se stalo možná nejobvyklejší náboženskou činností filipínské společnosti.¹⁰

Liturgická reforma Druhého vatikánského koncilu znamenala pokrok v tom smyslu, jak Filipínci slaví eucharistii. Mešní texty byly přeloženy téměř do všech hlavních místních jazyků souostroví. Účast věřících laiků se velmi zlepšila, a to nejen co se týče jejich aktivní přítomnosti, ale i díky vykonávání různých služeb při liturgii.¹¹

Je však třeba také čestně přiznat, že kromě paprsků světla zůstávají i stíny. Musí se ještě vykonat mnoho pro správné chápání eucharistie věřícími i pro znovunalezení zřejmého komunitárního smyslu při každém jejím slavení. Avšak asi nejnaléhavějším problémem, který je nutné řešit, je rozpolcenost mezi kultem a životem.¹²

Příprava kongresu se uskutečňuje ve znamení radostné vděčnosti Pánovi a zároveň i nadšeného očekávání. To vše přispěje k mimořádnému významu, jaký přikládá filipínský lid slavení eucharistie a přijímání Pánova těla a jeho krve pro život světa i národa. Kongres se rovněž stane výsadní možností pro katolíky, aby nově pochopili a prožívali eucharistickou víru i život, který z ní tryská.

Teď, když se Asie stává novým centrem dějin současného světa, je konání 51. Eucharistického kongresu v jejím zeměpisném srdci příležitostí k tomu, aby na celém kontinentu zazářilo specifické povolání místní církve jako církve lásky, společenství a misie. Vzhledem k mnohorozměrnému kontextu, v němž církev v Asii rozvíjí své poslání, se tento kontinent stal úrodnou půdou, kde se tajemství vtělení i nadále uskutečňuje prostřednictvím autentické inkulturace, jež přivádí křesťanskou víru k opravdovému dialogu s různými kulturami, národy a náboženstvími.

¹⁰ Srov. *Landas ng Pagpapakabanal*, č. 62; *Catechism for Filipino Catholics*, č. 1669.

¹¹ *Catechism for Filipino Catholics*, č. 1670.

¹² Srov. *Acts and Decrees of the Second Plenary Council of the Philippines* (1990), č. 103.

II. EUCCHARISTIE USKUTEČŇUJE KRISTOVO SPASITELSKÉ DÍLO

A. „Tajemství: Kristus ve vás – naděje ve spásu“ (srov. *Kol 1,24-29*)

Protože obyvatelé města Kolosy „adaptovali“ křesťanství na svou kulturu a na různé způsoby své víry, musel Pavel v listě zaslaném této komunitě s rozhodností potvrdit, že v Kristu je plnost spásonosné moci (*Kol 1,19*). Nejenže všechno bylo usmířeno jeho krví prolitou na kříži, ale všechno na světě bylo stvořeno skrze něho. Už od počáteční kapitoly Listu ke Koloským Apoštol vícekrát vztahuje na Krista výrazy „všechno“ a „veškeré“.¹³

Tato důležitá pavlovská nauka se bezesporu ozývá v konstituci Druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii, kde se říká, že podivuhodné činy vykonané Bohem na Božím lidu ve Starém zákoně byly přípravou na dílo spásy člověka a dokonalé oslavy Boha, kterou uskutečnil Kristus.¹⁴ Velikonoční tajemství jeho utrpení, smrti a zmrtvýchvstání je ústředním momentem spásy. On „*svou smrtí naši smrt přemohl a svým vzkříšením obnovil život*“.¹⁵

Tajemstvím své smrti a zmrtvýchvstání se Kristus vskutku stal naší nadějí ve spásu. Prostřednictvím Ducha Svatého, kterého vylil, když na kříži „*odevzdal Ducha*“ (*Jan 19,30*), vzešlo z Kristova boku „*obdivuhodné tajemství celé církve*“.¹⁶ Kristus, vyslaný Otcem, vyslal společenství svých učedníků, svou církev, aby i nadále světu hlásala dílo spásy.¹⁷

B. Hlásané tajemství: aby všichni mohli přijmout Krista

Toto tajemství se má vytrvale hlásat, aby všichni mohli přijmout Krista a být k němu uvedeni (srov. *Kol 1,28*). Pavel se sám považuje za služebníka evangelia naděje, které se má ohlašovat každému tvorů pod sluncem s cílem uskutečňovat Boží slovo, čili tajemství, jež bylo kdysi skryté a teď bylo odhaleno.¹⁸ Pavel přijal poslání, které Kristus svěřil svým apoštolům, aby se skrze hlásání evangelia všem lidem zvěstovalo, že „*nás Boží Syn svou smrtí a svým zmrtvýchvstáním vysvobodil ze satanovy moci a od smrti a převedl do Otcova království*“.¹⁹

Evangelium je však třeba hlásat nejen slovy, ale také prostřednictvím eucharistie a svátostí, které jsou ohniskem celého liturgického života i samotného života církve.²⁰ Silou Ducha Svatého jsou muži a ženy ponořováni do Kristova velikonočního tajemství. Když se pravidelně shromažďují, aby naslouchali nauce apoštolů a účastnili se Pánovy večeře, ohlašují jeho smrt v očekávání jeho slavného příchodu. Když se čte, „*co se ve všech částech Písma na něj vztahuje*“ (*Lk 24,27*), a slaví se eucharistie, v níž „*se představuje jeho vítězství a triumf nad smrtí*“,²¹ tehdy se církev, shromážděná kvůli oslavě velikonočního tajemství, utváří jako svátost společenství a jednoty.

¹³ Především *Kol 1,15-20*.

¹⁴ Srov. SC 5.

¹⁵ Srov. *První velikonoční preface Římského misálu*.

¹⁶ Modlitba po sedmém čtení velikonoční vigílie. Srov. SC 5.

¹⁷ SC 6.

¹⁸ Srov. *Kol 1, 23.25-26*.

¹⁹ SC 6.

²⁰ *Tamtéž*.

²¹ Srov. SC 6, kde se cituje Tridentský koncil: *Sessio XIII, Decretum de SS. Eucharistia*, kap. 5. (Denzinger 1644).

C. Eucharistie: Kristus přítomný uprostřed nás

Aby křesťanské společenství mohlo uskutečňovat tak velké dílo, „*je Kristus stále přítomen ve své církvi, především v liturgických úkonech*“.²² V eucharistii je přítomen proto, aby trvale uváděl věřící do společenství se sebou i s ostatními. V jejich shromáždění, v osobě kněze, v hlásání slova a v eucharistických znameních chleba a vína Kristus i nadále sjednocuje, odpouští, vyučuje, usmiřuje tím, že se dává za naši spásu, a tedy odevzdává život.

Právě proto ustanovil eucharistickou oběť svého těla a své krve: aby vtěloval a uskutečňoval plán spásy, který vyvrcholil v oběti kříže, a aby se zachovala živá památka na jeho spásonosnou smrt a zmrtvýchvstání.²³

²² SC 7.

²³ *Tamtéž* 47.

III. EUCHARISTIE JE ZDROJEM A VRCHOLEM POSLÁNÍ CÍRKVE

A. Eucharistie: svátost milostivé lásky, znamení jednoty, pouto bratrské lásky²⁴

1. Kristova přítomnost v eucharistii

To, co Kristus vykonal svým životem, kázáním a zvláště svým velikonočním tajemstvím, je v církvi i nadále přítomné, a to především v jejích svátostech.²⁵ Mocí Ducha Svatého nás Kristus i nadále obohacuje svým životem a ve spojení s ním můžeme uctívat Otce viditelnými znameními tak, jak se to líbí jemu.

Eucharistie je tedy věčným vtělením toho, co Kristus dal své církvi, když se jí naplno daroval.²⁶ Je znamením jeho milostivé lásky, v níž sám sebe vydal na smrt, a sice na smrt na kříži (srov. Flp 2,8). Je znamením oné jednoty, za niž prosil v noci před svou smrtí: „*At' všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě*“ (Jan 17,21). Je poutem bratrské lásky, kterou zanechal svým učedníkům jako nové přikázání, jež se má uskutečňovat (srov. Jan 13,34).

Vyžaduje od svých učedníků, aby to všechno konali „na jeho památku“. Svátost milostivé lásky, znamení jednoty, pouto bratrské lásky: Kristus chtěl, aby eucharistie měla takovouto tvářnost.

2. Proměňující moc Ducha Svatého

Proto, aby se eucharistie stala svátostí Kristovy milostivé lásky, znamením jednoty a poutem bratrské lásky, je vzýván Duch Svatý na chleba a víno, aby se staly Kristovým tělem a krví (konsekrační epikleze). O něco později během slavení mše je tentýž Duch Svatý vzýván na společenství věřících, aby se v Kristu stali „*jedním tělem a jedním duchem*“ (epikleze společenství).

Toto tajemství je skutečně veliké! Působením Ducha Svatého se plody země a lidské práce stávají chlebem a nápojem spásy. Prostřednictvím téhož Ducha jsou ti, kteří jedí a pijí z Kristova těla a z jeho krve, proměňováni v jediné Kristovo tělo. Potom jsou vysláni, aby proměňovali své rodiny, svá pracoviště, společnost a svět.

Eucharistie proměňuje shromážděné společenství ve „společenství života, lásky a pravdy“, aby z něj učinila „*nástroj vykoupení všech lidí a posílá ho do celého světa jako světlo a sůl země*“.²⁷ V eucharistii totiž „*on, poslaný Otcem splnit jeho vůli (srov. Jan 5,36-38; 6,38-40; 7,16-18) nás přitahuje k sobě a zapojuje nás do svého života a poslání*“.²⁸

3. Proměnění a poslání proměňovat

²⁴ „*O Sacramentum pietatis! O signum unitatis! O vinculum caritatis!*“, sv. Augustin, *In Johannes evangelium tractatus*, 26,13; in: CCL 36,266.

²⁵ Srov. Lev Veliký, *Tractatus LXXIV.2*, CCL 138A, str. 457: „*Quod itaque Redemptoris nostri conspicuum fuit in sacramenta transivit...*“.

²⁶ Srov. SC 47.

²⁷ LG 9.

²⁸ Benedikt XVI. *Verbum Domini* (VD), post-synodální apoštolská exhortace o Božím slově v životě a poslání církve, č. 91.

Ti, kdo měli účast na Pánově stolu, jsou povoláni, aby se stali tím, co přijali: Kristovým tělem.²⁹ Eucharistie má misijní dimenzi, která byla do ní vložena v okamžiku jejího ustanovení. Při poslední večeři Kristus totiž nejen lámal chléb a podával kalich vína, aby se staly chlebem života a nápojem spásy, ale v onen poslední večer také umýval učedníkům nohy a přikázal jim, aby i oni konali podobně (srov. Jan 13,14). V úkonu pokorné a láskyplné služby vzájemného umývání nohou se bude odzrcadlovat celý Kristův život a jeho poslání.

Když věřící při setkání se Slovem a s Pánovým tělem byli proměněni v učedníky schopné sloužit a milovat, jsou vysíláni, aby svá bratrstva proměňovali ve společenství lásky a služby.

B. Eucharistie a poslání

Stejně tak i emauzští učedníci teprve poté, co jim zahořelo srdce v jejich hrudi díky slovům zmrtvýchvstalého Ježíše, a poté, co ho poznali „při lámání chleba“ (srov. Lk 24,30-32), pocítili potřebu si pospíšit, aby se všemi bratry sdíleli radost ze setkání s ním.³⁰ Když při eucharistickém přijímání křesťanská společenství a jejich členové přijímají a sdílejí lámaný chléb, nemohou zůstat lhostejnými k povolání, aby sdíleli sebe sama a darovali se jako chléb pro život světa. Z tohoto důvodu „slavení eucharistické oběti je nejučinnějším misijním aktem, který v historii světa může křesťanské společenství učinit“.³¹

Při slavení eucharistie každá jeho část odhaluje nerozlučitelné spojení mezi přijímáním a posláním, skrze něž se církev projevuje jako znamení a nástroj jednoty (srov. LG 1). Je proto užitečné pozastavit se u jednotlivých částí slavení eucharistie, abychom ukázali, jak podstatné je v nich obsaženo toto poslání.

1. Úvodní obřady

„Když se lid shromáždí...“³². Sešli jsme se z různých míst, poměrů i situací a úvodní obřady z nás vytvářejí shromáždění pro vzdávání úcty.³³ Již to, že jsme se shromáždili jakožto odpověď na Boží volání, je první pohnutkou tvořivé moci eucharistie, v níž se stáváme lidem Nové smlouvy. Pozdrav předsedajícího „Pán s vámi“ slavnostně vyjadřuje, že nyní jsme shromážděním vzdávajícím úctu Bohu, Pánovým příbytkem. „Pán s vámi“ je zároveň vyjádřením víry: Kristus, zmrtvýchvstalý Pán, ten, který posílá Ducha, je ve shromáždění, jež slaví mši svatou, skutečně přítomný! Stejnými slovy archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii, když jí zvěstoval, že byla vyvolena, aby ve svém lůně nosila toho, jenž bude „Emanuel, to je Bůh s námi“ (srov. Lk 1,28).

Duch Svatý, jehož Kristus, zmrtvýchvstalý Pán, sesílá při slavení mše, je tím, kdo nám umožňuje připomínat si velké věci, které pro nás učinil Bůh. Posílení týmž Duchem a se srdcem naplněným vděčností pozvedáme svá srdce a své hlasy k modlitbě a ke chvále. Tak jako v den Letnic proměnil Duch Svatý skupinu učedníků v církev, i dnes dává sílu Božím slovu, posvěcuje chléb a víno a činí z nich svátost těla a krve Páně a přitom skrze svaté přijímání i nás proměňuje v Krista.

²⁹ „Jste-li tedy Kristovým tělem a jeho údy, je na Pánův stůl položeno vaše tajemství: přijímáte své tajemství. Na to, čím jste, odpovídáte ‚Amen‘ a svou odpovědí podpisujete svůj souhlas,“ svatý Augustin, *Sermo 272* in *NBA*, XXXII, 1-2 (Řím 1985).

³⁰ Srov. Jan Pavel II., apoštolský list *Dies Domini* (DD),45.

³¹ Jan Pavel II., generální audience z 21. června 2000.

³² „*Populo congregato...*“: *Ordo Missae*,1, in: *Missale Romanum*.

³³ Srov. R. Cabié, *The Order of Mass of Paul VI*, in: *The Church at Prayer*,2; *The Eucharist*, Collegeville 1986, 193.

Slova úvodního pozdravu jsou vskutku potěšující: ujišťují nás, že v našem shromáždění je přítomen zmrtvýchvstalý Kristus a Duch Svatý, jehož nám on poslal. V eucharistickém shromáždění nám Kristus jde naproti v osobě kněze a chce, abychom jedni v druhých poznávali jeho přítomnost. On k nám hovoří, když se čtou Písma. On se nám daruje v posvátných znameních chleba a vína. Prostřednictvím jednotlivých obřadů a modliteb, společným zpěvem, sdílením gest a pohybů a společnými chvílemi ticha se proměňujeme v oslavující shromáždění, které se setkává s Pánem.

Různé prvky úvodních obřadů vytvářejí jednotu mezi těmi, kteří se shromáždili a připravují se k naslouchání Božímu slovu a k důstojnému slavení eucharistie, aby se účastníci slavení potom vrátili do světa jako nástroje jednoty, ohlašovatelé Slova a jako lámaný chléb dávaný za život světa. Úvodní obřady představují počátek hnutí, jímž si nás Bůh vyvolil, povolal a proměnil v *ekklésia*, v kněžský lid vyslaný, aby „*rozhlášoval, jak velké věci vykonal ten, který ho povolal ze tmy ke svému podivuhodnému světlu*“ (1 Petr 2,9).

2. Bohoslužba Slova

Poté, co věřící byli dobře připraveni úvodními obřady, naslouchají hlásání Slova.³⁴ Bůh a jeho lid se zavazují „*k dialogu, v němž se zvěstují divy spásy a stále se obnovují požadavky Úmluvy*“.³⁵ Bůh hovoří a očekává odpověď.

Dynamický průběh vytvářený hlásáním, meditací, výkladem a asimilací Písma svatého má vést k budování společenství těch, „*kdo uvádějí Slovo ve skutek a ne ho jenom poslouchají*“ (Jak 1,22), kdo jsou zvěstovatelé, a nikoli jen příjemci Božího zjevení.³⁶ Slovo Boží má vskutku moc osvěcovat lidský život, vést jeho posluchače k tomu, aby obraceli pohled na svou životní situaci a na realitu, a vyvolávat neodolatelnou touhu, aby se angažovali pro spravedlnost, smíření a mír ve světě.³⁷

S ohledem na to očekávají věřící pomoc zvláště v dobře připravené homilii, která by lidskými slovy ukazovala Boží moc a touhu Boha proniknout k jeho lidu. Homilie pronášená pastýřem, který opravdu zná své stádo a je schopný s ním komunikovat, „*může být skutečně intenzivním a radostným zakoušením Ducha, útěšným setkáním se Slovem a stálým pramenem obnovy a růstu*“.³⁸

Duch Svatý je nejen u zdroje hlásání Božího slova, ale také umožňuje věřícím, aby mu plodně naslouchali a uskutečňovali ho v životě. Protože věřící přijali Ducha Svatého při křtu a při biřmování, jsou povoláni, aby přizpůsobovali svůj život tomu, co oni slaví při liturgii. Svým svědectvím se stávají ohlašovateli Slova, které si vyslechli, aby „*se jeho jméno šířilo a bylo chváleno a velebeno mezi národy*“.³⁹ Slova věčného života, kterým nasloucháme při setkání s Pánem během slavení eucharistie, jsou totiž určena všem.

3. Přinášení darů

Přednostní láska k chudým – Liturgická reforma Druhého vatikánského koncilu obnovila starobylou praxi, při níž se shromážděný lid zúčastnil na přinášení chleba a vína pro

³⁴ *Ordo Lectionum Missae*, Editio typica secunda (Vatikán 1981), č. 6-7.

³⁵ František, apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě *Evangelii Gaudium* (EG),137.

³⁶ *Ordo Lectionum...*, cit. 6. VD 91.

³⁷ VD 49.

³⁸ EG 135.

³⁹ *Ordo Lectionum...*cit. 7.

eucharistickou obětí.⁴⁰ *Ordo Romanus Primus*⁴¹, poslední svědek této praxe, nás informuje, že celebrant vybral mezi přinesenými jeden chléb spolu s vínem dostačujícím pro přijímání; zbytek se dal na stranu, aby se rozdělil mezi chudé. Tato praxe, od níž se na mnoho století upustilo, byla obnovena nejen jako další příležitost pro aktivní účast věřících, ale i jako potvrzení chvályhodného zvyku prvotní církve, jímž prokazovala svou starost o chudé.

Připomínka ustanovení eucharistie při večeři Páně, během večerní mše na Zelený čtvrtek, vyhrazuje místo pro průvod s dary, při němž věřící spolu s chlebem a vínem přinášejí i dary určené pro chudé.⁴² Toto poselství je zdůrazněno zpěvem doporučeným jako doprovod pro takovýto úkon: „*Ubi caritas est vera, Deus ibi est – Kde je pravá láska, tam je Bůh.*“ Tato večerní eucharistie – připomínka jejího ustanovení – se tak stává vhodným vzorem pro všechna eucharistická slavení. Učí nás, že poslání starat se o chudé a vyděděné lidi stojí v centru eucharistické liturgie. Postupně s tím, jak narůstá naše solidární pozornost vůči chudým a potřebným, se eucharistie stále jasněji projevuje jako svátost lásky.

Niterné spojení mezi eucharistií a posláním církve ve prospěch chudých vyjadřují lapidární slova sv. Jana Zlatoústého, starodávného církevního otce: „*Chceš vzdávat hold*“ – ptá se – „*Kristovu tělu? Nedopusť, aby se znevažovalo v jeho údech, tj. v chudých, kteří nemají oblečení, aby se mohli zakrýt. Neuctívej ho zde v kostele hedvábnými látkami, zatímco si ho nevšímáš venku, když trpí hladem a nahotou... Co z toho Kristus může mít, jestliže obětní stůl je plný zlatých nádob, zatímco v osobě chudého umírá hlad? Nejprve nasyť hladového a teprve potom ozdob oltář tím, co ti zbude.*“⁴³

Pozornost vůči stvoření – Mešní reforma provedená Druhým vatikánským koncillem spojuje s kladením darů na oltář modlitební formuli založenou na židovských invokacích při požehnání stolu: „*Požehnaný jsi, Hospodine, Bože celého světa. Z tvé štědrosti jsme přijali chléb (vino), který ti přinášíme. Je to plod země a plod lidské práce, a stane se nám chlebem věčného života (nápojem duchovním).*“ Tyto modlitební formule jsou výrazem chvály Boha za stvoření světa a za lidskou spolupráci při výrobě chleba a vína – symbolů života a bratrství – které se v eucharistii stanou znamením živé a oživující Kristovy přítomnosti uprostřed společenství a ve světě.

To vše se proměňuje i v závazek prorockého poslání. Uctívat Boha neznamená nezajímat se o životní prostředí a o přírodní zdroje. Blahoslavit Pána jako Stvořitele všech věcí totiž znamená děkovat Bohu za zem jako jeho stvoření, z něhož pochází naše obživa. Svět není jen nějakou surovinou, kterou můžeme využívat a mrhat jí, jak chceme, až do úplného vyčerpání. Všechny Boží děti mají žít ve světě, jemuž se připisuje jeho vlastní důstojnost. „Blahoslavit Pána, Boha celého světa“ znamená pozvedat prorocký hlas proti nenasytnosti lidských srdcí a vztahovat ruce na obranu země, jejích zdrojů a obětí přírodních katastrof jako důsledek nezodpovědného zneužívání.

4. Eucharistická modlitba

Vytvářet Kristovo tělo: znamení chleba a společenství – Po vzývání Ducha Svatého na dary chleba a vína, „*ať se stanou tělem a krví Ježíše Krista*“ (třetí eucharistická modlitba), je

⁴⁰ Srov. J. Jungmann, *Missarum Sollemnia, Origini, liturgia, storia e teologia della Messa romana*. Sv. II: *La Messa sacrificale* (Roma 1954). Jungmann připomíná starobylé praktiky od Ireneje po Hippolyta Římského a Cypriána. Malá část z darů chleba a vína, které přineslo shromáždění, se použila pro eucharistickou obětí. Zbytek byl potom rozdán chudým.

⁴¹ *Ordo Romanus I* in: M. Andrieu (vyd.) *Les Ordines Romani du Haut Moyen Age, II: Les textes: Ordines I-XIII (Spicilegium Sacrum Lovaniense. Études et documents 23)*, č. 78-84, str. 93-94.

⁴² Rubrika říká: „*Na začátku eucharistické liturgie se může uspořádat průvod věřících, při němž spolu s chlebem a vínem přinášejí dary pro chudé.*“

⁴³ *In Matthaeum hom.* 50,3-4, PG 58, 508-509.

Duch vzýván i na ty, kdo se shromáždili ve společenství, ať se z nich přijímáním Kristova těla a jeho krve stane „jedno tělo a jedna duše“ (třetí eucharistická modlitba).

Nikde jinde nelze najít jasnější vyjádření toho, co znamená eucharistické tajemství pro Krista a pro církve: církve slaví eucharistii tak, aby se neustále utvářela jako „tělo Kristovo“. Chléb a víno se stávají „tělem Kristovým“ s cílem proměnit slavící shromáždění, které tak vchází do dějin jako „tělo Kristovo“ obětované za život světa.

Už od počátku druhé poloviny prvního století je to vyjádřeno v modlitbě, kterou si církve uchovala ve své pokladnici eucharistických textů: „*Jako tento úlomek (chleba) rozptýlený po horách byl sebrán v jedno, tak nechť je sebrána tvá církev ze všech končin země a dána do tvého království.*“⁴⁴ Pro prvotní církve bylo skutečně důležité, aby slavení eucharistie shromažďovalo věřící pospolu. Ti byli totiž přesvědčeni, že získají spásu jen tehdy, pokud budou „sebráni v jedno“ (*ekklesia*). Když se takto považovali za členy jednoho jediného „těla Kristova“, byli citliví na bolest a utrpení chudých a nemocných členů a cítili povinnost pomáhat jim v jejich nouzi.

Eucharistie i nadále odevzdává církvi poslání uskutečňovat ve světě spravedlnost. Při odchodu z eucharistické celebrace každý věřící křesťan i celá příslušná církev přijímá poslání, že bude udržovat Kristovo tělo neporušené a uzdravovat nemocné i ty, kdo jsou zraněni lhostejností a nesvorností.

5. Přijímání

Lámání chleba – Při poslední večeři Ježíš vzal chléb, lámal ho, dával svým učedníkům a řekl: „*Vezměte... toto je mé tělo, které se za vás vydává.*“ Tento Kristův úkon kněz opakuje při eucharistii. Láme chléb jako znamení lásky Pána Ježíše, jehož tělo „se láme“ za nás. Pokaždé, když se při slavení eucharistie tento úkon opakuje, připomínáme si bolestnou smrt, kterou musel Kristus projít, aby nám ukázal svou lásku. Když přijímáme rozlámaný chléb, připomínáme si, že Kristus zemřel, abychom my měli život.

Pokaždé, když slavíme eucharistii, „*stále více si uvědomujeme, že Kristova oběť je za všechny, a proto eucharistie podněcuje každého věřícího v Krista, aby se stával ‚chlebem lámaným‘ za druhé a aby se angažoval pro spravedlivější a přátelštější svět.*“⁴⁵ Kristus si přeje dávat život lidstvu a světu a uschopňuje nás, abychom „to činili“ (oběť, sdílení, solidární lásku) na jeho památku. Každý z nás je skutečně volán k tomu, aby byl spolu s Kristem chlebem lámaným za život světa.

Když se svatý Jan Pavel II. obracel k národům Asie, chválil jejich mimořádnou schopnost darování, oběti a svědectví – jedním slovem mučednictví – jakou projevíli během staletí mnozí asijské křesťané, a povzbuzoval dnešní pokřtěné, aby konali podobně, pokud by si to situace vyžadovala.⁴⁶ Asie velkodušně darovala církvi a světu mnoho mužů a žen, kteří jasně projevíli pravdu víry, když odvážně čelili i násilné smrti, aby mezi nejkřutějšími zkouškami pronásledování ukázali krásu víry. Svatý Pavel Miki a druzi, svatý Vavřinec Ruiz a druzi, svatý Ondřej Dung Lac a druzi, svatý Ondřej Kim Taegon a druzi, svatý Augustin Zhao Rong a jeho 119 druhů, svatý Petr Calungsod – všichni Asiáté – konkrétně ztvárnili eucharistickou víru tím, že z lásky přetrhli svůj život.

⁴⁴ W. Rordorf - A. Tuilier, *Didache: La Doctrine des Douze Apôtres*, 9,4 Sources Chrétiennes, 248, Paris 1998. (Český překlad citován podle <http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=338>, viz také: *Druhá patristická čítanka*, Česká katolická charita, Praha 1985).

⁴⁵ Benedikt XVI. *Sacramentum Caritatis* (SAC), post-synodální apoštolská exhortace o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve, 88.

⁴⁶ Jan Pavel II., *Ecclesia in Asia* (EA), post-synodální apoštolská exhortace o Ježíši Kristu Spasiteli a o jeho poslání lásky a služby v Asii, 49.

Eucharistický pokrm – V eucharistii se „Kristovo tělo“, utvořené společenstvím, stává chlebem pro druhé. Eucharistické konání uvádí do života tělo, které se stravuje, to znamená, že se láme a daruje se, aby tišilo hlad světa. Eucharistie vede věřící k tomu, aby se obětovali jako pokrm pro svět. Úkon přijímání chleba života nás spolu s Kristem ponizuje až k „přirozenosti služebníka“ (Flp 2,7).

Velká schopnost oběti, která charakterizuje asijské národy, zůstane bez významu, pokud nebude spojena s vůlí po sdílení. To, že se vyprázdníme od sebe samých, má význam pouze tehdy, pokud se tím naplní jiný člověk. Kristus se vyprázdnil od svého božství, abychom měli život a abychom ho měli v hojnosti (Jan 10,10). Svátý Jan Pavel II. připomněl specifické oblasti, kde se dnes může v Asii takové sdílení uskutečňovat.⁴⁷ Situace, v nichž se v cizích zemích nacházejí utečenci, žadatelé o azyl, imigranti a dělníci – samota, kulturní rozdíly, jazykové překážky a ekonomická zranitelnost – vyžadují domov, kde by byli přijímáni a nacházeli útěchu a odpočinek od svých námah i břemen. Kéž se křesťanská společenství v kterékoli zemi a na kterémkoli místě stávají takovými pohostinnými domovy pro nalezení úlevy. Eucharistická hostina nás vede k tomu, abychom sdíleli, co máme, a aby proto v našich společenstvích nebyl nikdo v nouzi.

6. Propuštění: „Ite, missa est“

Závěrečný obřad při slavení eucharistie je vysláním na misi. Někteří spojují misijní charakter závěrečného obřadu s tím, že obě slova, „mše“ a „misie“, se odvozují od latinského slovesa *mittere* (poslat). Příznačné je i to, že tento obřad se popisuje jako „*propuštění lidu... aby se každý vrátil ke svým dobrým dílům s chválou a blahořečením Bohu*“.⁴⁸

Při výkladu úvodních obřadů již bylo řečeno, že ti, kdo tvoří shromáždění, se sešli připraveni naslouchat Božímu slovu a k důstojné účasti na eucharistickém stolování proto, aby se vrátili do světa jako nástroje jednoty, ohlašovatelé radostné zvěsti a jako chléb, lámaný a sdílený pro život světa. Nyní, při propuštění ze mše, jsou všichni posláni: „*Jděte...*“. Dochází k témuž, co se událo v příběhu emauzských učedníků: setkání se zmrtvýchvstalým Kristem v hlásaném Slově a při lámání chleba má moc proměnit věřící, kteří tvořili shromáždění, v nadšené a horlivé Pánovy ohlašovatele. O bratrství, které zakusili, o Slově, jemuž naslouchali, a o eucharistickém stole, který sdíleli, musí svědčit ve světě.

Svědky se stáváme tehdy, když se prostřednictvím našich skutků, slov a chování zpřítomní ta osoba, o níž svědčíme: Pán Ježíš Kristus, který nás shromáždil, který k nám hovořil a nabídl nám své tělo jako chléb života.⁴⁹ Svědčit o Kristu znamená, že lidé, s nimiž se setkáváme v práci, doma i kdekoli jinde, zakouší skrze naši přítomnost slova jeho útěchy, uzdravení, sílu jeho společenství i oživující přítomnost.

Mše, na níž jsme se zúčastnili, nás vysílá, abychom pracovali pro šíření evangelia a oživovali společnost křesťanskými hodnotami.⁵⁰ Mezi slavením mše a naším křesťanským posláním ve světě musí být nepřerušovaná kontinuita.⁵¹ Jako plod autentické účasti na eucharistii vyjadřují tuto kontinuitu modlitby po přijímání: „*Aby spása vykonaná těmito tajemstvími proměnila celý náš život.*“⁵² Tímto způsobem se církev naplno jeví jako tajemství společenství a poslání, protože eucharistie, která je středem jejího života, je výsostnou svátostí společenství a poslání.

⁴⁷ EA 34.

⁴⁸ *Ordinamento generale del Missale Romano*, třetí typizované vydání (20. dubna 2000),90/c.

⁴⁹ Srov. SAC 85.

⁵⁰ Jan Pavel II., apoštolský list k Roku eucharistie (7. října 2004) *Mane nobiscum Domine* (MND),24.

⁵¹ Srov. SAC 51.

⁵² Modlitba po přijímání z 25. neděle v liturgickém mezidobí: „*Ut redemptionis effectum et mysteriis capiamus et moribus.*“

Slavení eucharistie ukazuje ve všech svých částech, že misijní zodpovědnost církve je součástí samotné její přirozenosti. Totožnost církve spočívá v tom, že je misijním společenstvím. Tuto svou identitu církev uskutečňuje jak svým liturgickým životem, když obřadně hlásá, že Kristus svým velikonočním tajemstvím spasil svět, tak i svým životem služby, jímž prokazuje Kristovu spásonosnou přítomnost v lidských záležitostech a v životě světa.

IV.

POSLÁNÍ CÍRKVE V ASII: MISIE V DIALOGU

A. Dialog jako přednostní způsob misie

V konkrétních podmínkách asijského kontinentu je církev – která je vždy a všude díky svému původu a vztahu ke Kristu misijním společenstvím⁵³ – zvláště povolána k tomu, aby ve svém misijním poslání udržovala duch dialogu. Dialog jako specifické misijní kritérium se ukazuje jako nezbytný nejen pro zachování vztahů mírové koexistence mezi asijskými národy, které jsou jazykově, nábožensky a kulturně tolik rozdílné. Takový způsob misijního působení má svůj kořen spíše v trojiční ekonomii spásy a v povolání k onomu společenství, jímž Otec vstoupil do vztahu s lidstvem skrze láskyplný dialog spásy, udržovaný s lidstvem prostřednictvím Syna a mocí Ducha Svatého.⁵⁴

Dialog „odpovídá způsobu, jakým Bůh působil v Ježíši Kristu, který se stal člověkem, sdílel lidský život a hovořil lidským jazykem, aby ohlašoval své spasitelské poselství“.⁵⁵

Církev tedy nemá pro výkon mandátu obdrženého od svého Mistra a Pána jinou cestu (srov. Jan 13,14) než je vedení dialogu spásy se všemi muži a ženami, čímž následuje zásadní charakteristiku té Boží iniciativy, kterou se uskutečňuje spása a vytváří společenství.⁵⁶ Víze Druhého vatikánského koncilu o způsobu, jímž má církev vykonávat své poslání v moderním světě, odráží snahu o dialog s různými národy, jazyky, náboženstvími, kulturami a sociálně-politickými strukturami.⁵⁷ To platí zvláště v Asii, kde se církev snaží o dialog „s těmi, kdo sdílejí víru v Ježíše Krista, Pána a Spasitele“, ale také „s následovníky každé jiné náboženské tradice na základě náboženského citění přítomného v každém lidském srdci“.⁵⁸

Už na svém prvním plenárním zasedání naznačili asijsí biskupové specifické rysy, jaké má mít tento dialog v podmínkách misie v Asii: „Dialog trvalý, pokorný a láskyplný s živými tradicemi, kulturami a náboženstvími – v krátkosti, s veškerou živoucí realitou těch národů, v jejichž středu zapustila církev do hloubky své kořeny a přijala za své jejich dějiny a jejich život“.⁵⁹ I když na tento trojí dialog poukázali již před více než třiceti léty⁶⁰, zůstává zásadně důležitý i dnes: dialog s kulturami asijských národů; s jejich náboženstvími; se situacemi chudoby, bezmoci, utrpení a útlaku, které se týkají velkého počtu lidí.⁶¹

B. Prvky dialogu

⁵³ Srov. SC 6.

⁵⁴ Srov. EA 29.

⁵⁵ *Tamtéž*.

⁵⁶ Srov. Papežská rada pro mezináboženský dialog, *Dialog a hlásání. Úvahy a usměrňování týkající se mezináboženského dialogu a hlásání evangelia Ježíše Krista* (19. května 1991), in: Oss. Rom., 21. června 1991.

⁵⁷ Srov. Druhý vatikánský koncil, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě (7. prosince 1965) *Gaudium et Spes*, zvláště č. 23 a 42. *Ad Gentes* (AG), dekret Druhého vatikánského koncilu o misijní činnosti církve (7. prosince 1965), č. 5 a 10.

⁵⁸ EA 29.

⁵⁹ Federation of Asian Bishop's Conference (FABC), *Evangelization in Modern day Asia. First FABC Plenary Assembly (1974)*, in: *For All The Peoples of Asia* (FAPA). I: *FABC Documents from 1970-1991*, vyd. F. J. Eilers, Quezon City 1997, č. 14.

⁶⁰ Tento trojí dialog byl poprvé rozvinut na prvním plenárním zasedání FABC konaném v Taipei v dubnu 1974. Srov. FAPA I, str. 25-41.

⁶¹ Srov. Federation of Asian Bishop's Conference, *7. plenární zasedání (2000)*, in: FAPA III, č. 4.

Tento trojí dialog má být veden jako „*svědectví vydávané Kristu slovem a skutky s cílem dotknout se lidí v konkrétních podmínkách jejich každodenního života*“.⁶² Slovní svědectví pro Krista se vydává výslovným hlášením evangelia spásy a využíváním příběhů a jiných zvláště účinných vypravěčských forem; většina asijských národů totiž lépe přijímá „*pedagogiku představitivosti, která používá příběhy, podobenství a symboly*“.⁶³ První Asijský misijní kongres, který se konal v Chiang Mai v Thajsku v říjnu 2006, připomněl s láskou a vděčností, že sám Ježíš při svém učení používal podobenství a příběhy odhalující hloubku Božího království, jež je příběhem lásky, jakou má k nám Bůh, který se stal člověkem!⁶⁴ Takovéto příběhy mají zvláštní sílu, aby umožňovaly pochopit i ta nejhlubší tajemství víry, a tak proměňovat životní perspektivy a hodnoty, vytvářet pospolitost a uskutečňovat společenství.

Svědectví pro Krista vydávané skutky se pak uskutečňuje, když se na základě tohoto trojího dialogu vykonávají konkrétní činnosti sloužící spravedlnosti, míru a lidské důstojnosti, jež umožní chudým a vyděděným lidem jejich integrální rozvoj a vedou k jejich osvobození. Tato obojí snaha (slova i skutky) zahrnuje dialog života, proniknutí do situace lidí, jimž se hlásá evangelium spásy, velkou citlivost pro jejich kulturu, respekt ke všem a jejich přijetí, postoj laskavého naslouchání, rozvoj lidských vztahů a trpělivost při učení. Misijní dialog kromě toho vyžaduje „*spiritualitu péče*“, která brání integritu stvoření ve prospěch těch, kdo trpí ničivými kalamitami, způsobenými zneužíváním přírodního prostředí a zdrojů či nespravedlivým rozdělováním pozemských statků.

Kromě toho se evangelizace musí neustále obracet k Ježíšově osobě a k jeho stylu při respektování Ducha Svatého, k rozlišování při modlitbě, k úsilí o osobní *kenosis*, s nadšením a schopností nasměrovat druhé k životu v milosti a svatosti.

C. Dialog a hlásání

Dialog není cílem sám o sobě, ale slouží výměně a vzájemnému kulturnímu obohacování. Umožňuje respektovat druhé, poznávat jejich dary a jejich způsob, jak zakoušejí Boží dobrotu.⁶⁵ „*Při různých fázích dialogu mají obě strany pocítit velkou potřebu dávat a přijímat informace a vysvětlení a klást si vzájemně otázky*“.⁶⁶ Prostřednictvím dialogu by křesťané měli být ze své strany připraveni prokázat svou víru a vyslovit důvod své naděje (srov. 1 Petr, 3,15) jako odpověď na očekávání partnerů. Dialog se vždy uskutečňuje s ohledem na sdílení jejich vlastní víry a jejich naděje v Krista. Nemůže být pravá evangelizace bez hlásání Ježíše Krista, jeho spasitelské smrti a zmrtvýchvstání.⁶⁷ S druhými nemůžeme sdílet to, co sami nemáme. Aby účast křesťanů na tomto dialogu byla plodná, musí oni sami hlouběji poznávat svou víru v Krista a v jeho velikonoční tajemství, očišťovat své postoje, filtrovat svůj slovník a činit svou bohoslužbu stále autentičtější.⁶⁸

Všechny fáze dialogu a hlásání pak musí být motivovány láskou. Křesťané hlásají a sdílejí svou víru v Krista nejen z poslušnosti k mandátu od Spasitele, ale z lásky. Na druhé straně se stejně tak očekává, že i ti, co vyznávají jiná náboženství, budou sdílet bohatství své víry. Stejný duch křesťanské lásky je potřebný také proto, abychom se otevírali a nechávali se obohacovat sdílením s druhými. To asijské biskupové vhodně upřesnili: „*Vést dialog neznamená zříkat se vlastního úsilí, dávat ho do závorky nebo utíkat ke snadným*

⁶² Bishop's Institute for Missionary Apostolate I (Baguio),5.

⁶³ EA 20.

⁶⁴ *Telling the Story of Jesus in Asia. The Message of the First Asian Mission Congress*, Chiang Mai, Thajsko (18.-22. října 2006).

⁶⁵ Srov. *Faith Encounters in Social Action IV* (Kuala Lumpur),12.

⁶⁶ *Dialog a hlásání...*, cit.,82.

⁶⁷ EG 110; EA 2 a 29. Pavel VI., apoštolská exhortace *Evangelii Nuntiandi* (EN),22.

⁶⁸ *Dialog a hlásání...*, cit.,82.

kompromisům. Naopak, pro hluboký a plodný dialog je třeba, aby se každý z partnerů důsledně nasazoval ve své víře.“⁶⁹ Každá forma dialogu zahrnuje vzájemnost a vzdaluje strach a agresivitu.⁷⁰

D. Eucharistie – zdroj a vrchol dialogu

V životě církve je eucharistie zároveň zdrojem i vrcholem dialogu. Svou účastí na slavení eucharistie vstupujeme do společenství života s Trojicí a začleňujeme se do dialogu života a spásy, který započal v dějinách a dnes mocí Ducha Svatého pokračuje v liturgickém tajemství. Různé prvky slavení zaměstnávají naše tělo, naše smysly, vědomí a srdce v onom dialogu, jenž nám umožňuje mít účast na průběhu Kristova života obětovaného za naši spásu. Když se shromažďujeme ke slavení, odpovídáme na volání Otce, který z nás chce mít nový lid Smlouvy. Nasloucháním hlásanému Slovu a jeho asimilací se angažujeme v dialogu, jímž Otec nabízí uzdravení a obohacuje nás svým životem a svou láskou, především za pomoci homilie, která ve svém eucharistickém kontextu překonává jakýkoli jiný druh katecheze, protože nás vede ke svátostnému přijímání.⁷¹

Tím, že se živíme Kristem a pijeme z kalicha spásy, vstupujeme naprosto jedinečným způsobem do dialogu života s Trojicí; když odcházíme z eucharistického shromáždění, jsme posíláni, abychom pokračovali v tomto trojičním dialogu života a spásy různými formami láskyplné služby chudým, posledním a vzdáleným.⁷²

Dynamický pohyb úkonů při slavení nám umožňuje pochopit, že eucharistie je živou pamětí dialogu, jímž se vyznačoval Ježíšův život a jeho služba a který našel svůj vrchol ve velikonočním tajemství jeho utrpení, smrti, zmrtvýchvstání a oslavení. Takový dialog byl zároveň úkonem poslušnosti vůči Otci a obětí chvály (vzestupný pohyb) i projevem jeho soucitné lásky k chudým a k hříšníkům a uskutečněním té nejvyšší formy bratrské služby (sestupný pohyb).⁷³

V Asii, kde je dialog charakteristickým způsobem života církve, září eucharistie jako „*mimořádná zkušenost dialogu Boha s námi a naší odpovědi jemu – dialogu života a lásky*“.⁷⁴ Skutečnost, že v eucharistii zve Kristus všechny k bratrskému stolu, aby s nimi sdílel svůj život slovy lásky a uzdravení i pokrmem, který vytváří vztahy lásky mezi těmi, kdo vzývají Boha jako Otce, znamená mnoho pro lid, jehož kultura se pyšní udržováním těsných rodinných pout, posilovaných aktivní přítomností rodičů, a pokrmy požívanými v rodině. Skutečnost, že Kristus dává sám sebe jako chléb, který tiší každý hlad, a nápoj, který hasí každou žízeň, může na tomto kontinentě naplňovat radostí srdce mnohých, kteří každodenně zakoušejí nedostatek toho, co potřebují.⁷⁵

Eucharistie by měla být trvalým bodem, k němuž se vztahuje stálý misijní dialog asijských církví s místními kulturami a náboženstvími i s chudými a mladými lidmi. Vždyť dialog mezi Bohem a lidmi, který se v ní zrcadlí, je semenem misie.

⁶⁹ Bishops' Institute for Interreligious Affairs IV/7 (Tagaytay), č. 10.

⁷⁰ *Dialog a hlásání...*, cit., 82.

⁷¹ EG 137; DD 41.

⁷² Srov. EA 24.

⁷³ Srov. FABC, *Living the Eucharist in Asia. Final Document of the IX FABC Plenary Assembly* (10.-16. srpna 2009).

⁷⁴ Srov. Catholic Bishop's Conference of the Philippines, Pastoral letter *Landas ng Pagpapakabanal*, on Filipino Spirituality (2000), 71-74.

⁷⁵ *Tamtéž* 75-76.

V. POSLÁNÍ V DIALOGU S NÁRODY A KULTURAMI

Poslání asijské církve se uskutečňuje při dialogu s velkou škálou kultur. Asie není jen nejrozsáhlejší kontinent na zemi, obývaný necelými dvěma třetinami světové populace, ale je také místem spletité mozaiky různých kultur, jazyků, věrovyznání a tradic.⁷⁶ S odkazem na jednu připomínku vyslovenou biskupy tohoto kontinentu⁷⁷ zdůraznil papež František množství vlivů, uplatňovaných na asijské kultury novými formami jednání, což je výsledek přehnané mediální exponovanosti. V důsledku toho jsou tradiční hodnoty – mezi nimi i posvátnost manželství a stabilita rodiny – oslabovány negativními vlivy mediálního a zábavního průmyslu.⁷⁸ K tomu všemu se přidává i ten fakt, že křesťanství zůstává na kontinentu menšinovým náboženstvím, protože je stále vnímáno jako „příliš západní“ anebo jako „nástroj koloniálního ovládnutí“.⁷⁹ Proto se křesťanská misie v Asii nutně uskutečňuje prostřednictvím dialogu s kulturami asijských národů, aby se víra inkulturovala a kultura evangelizovala.⁸⁰

A. Inkulturace a misie

1. *Teologická a pastorační potřeba*

Snaha o inkulturaci má za cíl vytvářet skutečná křesťanská společenství, jež by byla asijská svým způsobem myšlení, modlitby, života a sdělování své zkušenosti s Kristem ostatním lidem.⁸¹ Z tohoto pohledu není inkulturace pouze otázkou volby, ale spíše teologickým a pastoračním imperativem. Tajemství vtělení a velikonoční tajemství jsou základem a modelem pro opravdové začlenění místních církví – jejich života, způsobu slavení, svědectví a poslání – do okolních kultur.⁸²

Boží Syn se stal člověkem jako součást historie, kultury, tradic a náboženství židovského národa. Stejně tak i církve se musí vtělovat do kterékoli rasy a kultury, v níž se nachází, aby zde žila. Musí se stávat součástí národa, uprostřed něhož zapustila své kořeny, „*stejně jako se Kristus svým vtělením začlenil do určitých společenských a kulturních podmínek lidí, mezi kterými žil.*“⁸³ Církve se musí ztotožnit s životem národů, které ji přijímají, a nemůže jim zůstat cizí. Musí se vtělit až tak, že nebude považována za církev v Asii, ale za asijskou církev; nikoli za církev, která je na Filipínách, ale za filipínskou církev.

Takovýto postoj neohrožuje jednotu církve, ale naopak vyzdvihuje její univerzalitu. Skrze víru církve a slavení Kristova spásonosného díla se on i nadále vtěluje do různých národů a kultur. On je Spasitelem pro všechny, protože bere na sebe konkrétní podmínky každého národa a nabízí mu spásu. Církve je tak skutečně univerzální, protože se vtěluje do konkrétní situace každé místní církve. Když uskutečňuje toto vtělení, obohacuje tím nejen lidi, kteří přijímají víru, ale i sama sebe.

⁷⁶ EA 6.

⁷⁷ *Tamtéž* 7.

⁷⁸ EG 62.

⁷⁹ A. J. Chupungco, *Mission and Inculturation: East Asia and the Pacific*, in: *The Oxford History of Christian Worship*, vyd. G. Wainwright a K. B. Westerfield Tucker, Oxford University Press, Oxford 2006, str. 665.

⁸⁰ Srov. *Consultation on Evangelisation and Inculturation*, in: FAPA III, str. 218.

⁸¹ Srov. *Conclusions of the Asian Colloquium on Ministries in the Church* (Hong Kong, 1977) in: FAPA I, str. 70.

⁸² *Church issues in Asia in the Context of Evangelisation, Dialogue and Proclamation. Conclusions of the Theological Consultations* (Thajsko, 3.-10. listopadu 1991), in: FAPA II, str. 201.

⁸³ AG 10.

2. V dialogu s asijskými kulturami

Hlásáním evangelia s použitím lidových kulturních prvků při slavení liturgie církev v čase a prostoru pokračuje v dialogu spásy, který započal Bůh a který dosáhl svého vrcholu, když Otec v plnosti časů oznámil své Slovo lidským dějinám.⁸⁴ Inkulturace není jen nějakým nástrojem pro to, aby se víra, kult a život staly pro určitý národ atraktivnější a přijatelnější. Dialog s asijskými kulturami znamená fakticky vtělovat Kristovo poselství a život do myslí a srdcí našich národů, aby mohly žít nezaměnitelně asijským způsobem jako místní církve, která je v Asii.

Evangelium se jim hlásá pomocí živých symbolů, obrazů, skutečností a příběhů, které jsou součástí jejich každodenního života. Dostávají Slovo jako základ svého života, svých postojů a tužeb a to jim pomáhá, aby mohly zakoušet víru a slavit liturgii způsobem odrážejícím hodnoty, jež jim leží na srdci, a používat výrazy, které jsou součástí jejich kultury. Jazyk, obřady a symboly křesťanského kultu tak mají vždy svůj počátek v určité kultuře a díky této kultuře nadále přetrvává jejich význam. Dějiny liturgie dosvědčují začleňování kulturních prvků pocházejících z různých národů, s nimiž se církve dostala do kontaktu během staletí.⁸⁵ Slavení liturgie v určitém specifickém církevním společenství nemůže nepřijímat kulturní výrazy místního obyvatelstva. Tím se křesťané v daném okamžiku a na daném místě stávají Kristovým tělem. Takovýmto dialogem se evangelium inkulturuje a různé kultury se evangelizují.

Rodí se tak společenství, která jsou místní, ale žijí ve spojení s dalšími společenstvími, která rovněž mají svou jedinečnost. Společně vyznávají jedinou víru a sdílejí jediného Ducha v jediném svátostném životě a jediné eucharistii, byť slavené i se svými charakteristickými výrazy. V zásadě každá místní církev představuje ten nejučinnější způsob, jak vtělovat evangelium a slavit božský kult integrací autentických hodnot každé kultury.

Asijská církev musí uvážlivě přihlížet k celé šíři prvků místních kultur, které mohou přispívat k vytváření autentické křesťanské spirituality: k hluboké niterné modlitbě, jež je schopna obsáhnout celou lidskou osobu v jednotě těla, duše i ducha; k početným tradicím askeze a sebezáporu; ke kontemplačním technikám přítomným ve starobylých východních náboženstvích; ke snadno dosažitelným lidovým výrazům víry a zbožnosti, takže srdce a mysle všech se ve spleti každodenního života mohou snadno obracet k Bohu. Duch Svatý vede asijské církve, aby do pokladu svého křesťanského dědictví integrovaly všechno, co je z tradičních způsobů modlitby a kultu nejlepší. Je to dar modlitby, který Asie nabízí církvi.

B. Lidová zbožnost v dialogu církve s asijskými kulturami

Rozprava o dialogu církve s různými kulturami v konkrétních asijských podmínkách by nebyla úplná bez zmínky o mnoha formách lidové zbožnosti, jimiž oplývají národy tohoto kontinentu. Vyznavači všech kultur a náboženství jsou ponořeni do náboženských slavností a lidových pobožností, které evangelizační misie, povoláná k inkulturaci víry a liturgie, nemůže přehlížet.⁸⁶ Tyto formy lidové zbožnosti „*dokazují žízeň po Bohu, kterou mohou pocítit jen prostí a chudí lidé,*“ a vzbuzuje u lidí „*velkodušnost, jež hraničí až s hrdinstvím, jde-li o vyznání víry.*“⁸⁷

⁸⁴ Srov. *Letter of Participants of the first Bishops Institute for Missionary Apostolate*, Baguio City, Filipíny, 27. července 1978, in: FAPA I, str. 94.

⁸⁵ Srov. A. J. Chupungco, *cit.*, str. 662.

⁸⁶ Srov. EA 22.

⁸⁷ EN 48.

Pro sdělování evangelia v asijském misijním kontextu je třeba především uznávat důležitost lidové zbožnosti v jejích různých formách. Na druhém místě je asijská církev povolána k tomu, aby integrovala do liturgie některé jazykové a rituální prvky lidové zbožnosti tak, že se při nich věřící budou cítit jako doma a zakusí v nich Boží přítomnost, která jim pomáhá v každodenních potřebách. Jinými slovy, je třeba obohacující výměny mezi liturgií a lidovou zbožností, aby „*vroucné tužby po modlitbě a charismatická vitálnost, jež jsou dnes v našich zemích přítomné, mohly být s jasností a opatrností nasměrovány*“ a „*lidová zbožnost, která má velké symbolické a expresivní bohatství, se mohla se svou kreativní dynamikou podílet na liturgii*“.⁸⁸

1. Lidová zbožnost v poslání církve

Misijní zkušenosti církve v Asii, stejně jako i v Latinské Americe a v Africe, prokazují niternou sílu lidové zbožnosti při procesu přijímání a asimilace víry v nějakém národě a při jejím předávání budoucím generacím. V tomto smyslu je na místě připomenout, že lidová zbožnost přítomná ve filipínské misijní zkušenosti se významně podobá lidové zbožnosti v jiných asijských, latinsko-amerických i afrických zemích. Španělští misionáři dokázali snadno šířit křesťanskou víru mezi národy filipínského souostroví tak, že projevovali úctu k Jezulátku a k blahoslavené Panně. Lidová zbožnost vždy byla základem katolictví v této zemi. Díky přilnutí ke své náboženské úctě neopustili Filipínci křesťanskou víru ani tehdy, když se bouřili proti španělským řeholníkům, kteří je evangelizovali. Stejně tak, když byl vzdělávací systém v zemi kontrolován americkými protestantskými učiteli, se Filipínci nevzdálili od římského katolictví. I dnes našly aktivity fundamentalistických sekt, usilujících o prozelytismus, mezi katolíky málo úrodnou půdu, protože tyto sekty nesympatizují s lidovou zbožností.

Historie křesťanské víry na Filipínách vždy zahrnovala lidovou zbožnost. Zůstává faktem, že „*mnohé z toho, co filipínští katolíci vědí o křesťanské nauce a o jejich etických hodnotách, získali skrze svátosti a praktiky uctívání*“.⁸⁹ Některé podoby lidové zbožnosti zároveň vždy poskytovaly příležitost pro organizování různých forem charity pro chudé.

Z tohoto důvodu a kvůli mnoha podobným misijním zkušenostem církev povzbuzuje k chápajícímu postoji vůči lidové zbožnosti a přibližuje se k ní „*s pohledem Dobrého pastýře, který se nesnaží soudit, nýbrž milovat. Pouze za pomoci citové náklonnosti, kterou nám dává láska, budeme schopni docenit teologální život přítomný v křesťanské lidové zbožnosti, zvláště mezi chudými*“.⁹⁰ Lidovou zbožnost je třeba prosazovat a posilovat; obsahuje totiž schopnost evangelizovat, kterou nelze podceňovat, neboť jsou v ní projevy teologálního života oživovaného Duchem Svatým.⁹¹

V praxi může takovýto chápající postoj vést k integraci některých prvků lidové zbožnosti (jazykových a rituálních) do liturgie. Lidé tak mohou během liturgie zakusit cosi rodinného a lidová zbožnost se zároveň stává autentickým prostředkem pro evangelizaci. Zdravý dialog mezi liturgií a kulturou v tomto případě dává liturgii lidskou tvář a lidové zbožnosti pevnější základ.

C. Eucharistie v dialogu církve s kulturami

⁸⁸ CELAM, *Současná a budoucí evangelizace v Latinské Americe, Dokument z Puebly* (1979), 465; Emi, Bologna 1979.

⁸⁹ Catholic Bishops' Conference of the Philippines, *New National Catechetical Directory for the Philippines*, Manila 2007, č. 308.

⁹⁰ EG 125.

⁹¹ *Tamtéž*.

I při veliké různosti kultur, hodnot a tradic, jež charakterizují asijský kontinent, lze nacházet mnoho společných prvků: silná rodinná pouta, synovskou úctu, pokrmy v rodině, posvátnost Božího slova (předávanou v posvátných spisech), pohostinnost, *leadership*, vykonávaný jako služba a připravenost k oběti. Proto mužům a ženám tohoto kontinentu není zatěžko poznávat ve slavení eucharistie mnohé hodnoty, jež sami sdílejí.

Eucharistie chápaná jako pokrm jasně vyjadřuje pohostinnost a rodinné vztahy, tolik ceněné většinou lidí asijského původu. Eucharistii lze proto představit jako rodinné stolování, při němž Bůh shromažďuje své děti, aby je živil svým Slovem a tělem svého milovaného Syna; jako večeři, při níž malí mohou děkovat a chválit Otce za jeho nesmírnou lásku a pokojně vyjadřovat své touhy společně s těmi, kdo tvoří jejich rozšířenou rodinu.

Eucharistie jako oběť má pro většinu asijských obyvatel značný význam, neboť vnímají *leadership* (v rodině i ve společnosti) jako službu vykonávanou s připraveností obětovat se pro dobro druhých. Při tomto jejím chápání v chudých filipínských rodinách nechávají rodiče děti najíst se jako první, aby se ujistili, že nikdo nebude mít hlad. Stejně tak i starší sourozenci celý život pracují, aby menším umožnili chodit do školy.

Slavení eucharistie jako rodinného stolování a oběti je tím nejlepším způsobem pro hlásání radostné zvěsti, že Bůh poskytuje spásu skrze dar svého Syna. On se obětuje, abychom my všichni vstoupili a patřili do jeho rodiny, abychom byli obohacováni jeho Slovem, oživováni jeho lámaným tělem a posilováni jeho chlebem, který sdílíme. Eucharistie se tak stává tím nejlepším způsobem, jak se otevírat pro misi a sdílet život s druhými.

VI. POSLÁNÍ V DIALOGU S JINÝMI NÁBOŽENSTVÍMI

Asie je multikulturním prostředím nejen z lidského hlediska, ale je také sídlem široké škály náboženství a náboženských tradic. V Asii se zrodilo židovství, křesťanství, islám, hinduismus a mnoho jiných duchovních tradic zastoupených buddhisty, taoisty, konfuciány, následovníky Zarathustry, džinisty, sikhy a šintoisty. Nechybí ani tradiční nebo kmenová náboženství, která se praktikují různým způsobem.

A. Dialog života a srdce

1. *Skrytá semena Slova*⁹²

Při svém dialogu s mnohonáboženským asijským prostředím zaujímá církev postoj hlubokého respektu a úcty k jiným věrovyznáním a náboženstvím, protože si uvědomuje, že i tato náboženství napomohla tomu, aby se lidstvo přibližovalo k Bohu.⁹³ Církev se snaží zachovat si své pevné zakořenění v Kristu a přitom usiluje o lepší pochopení života, nauky, dogmat a obřadů jiných náboženských tradic s cílem přizvat je k setkání plnému respektu, jež by dokázalo poskytovat vzájemné obohacení. Tyto náboženské tradice koneckonců potvrzují duchovní, etické a lidské hodnoty, v nichž se projevuje přítomnost semen Slova a zároveň i tvořivá činnost Ducha Svatého ve světě. Hluboká náboženská zkušenost našich předků a ty nejušlechtlejší touhy jejich srdce se i nadále projevují v jejich náboženských tradicích, které svým následovníkům poskytují smysl, vedení a sílu.

2. *Kristův vzor inkulturace*

Takovýto pozitivní postoj k jiným náboženským kulturám kontinentu je v souladu se spásitelským plánem vtělení, jímž Kristus přijal vše lidské (kromě hříchu) s cílem zahrnout všechny do světla své lásky.⁹⁴ Kristus zjevoval Boží tajemství a plnil své spásnosné poslání v kontextu náboženské tradice Izraele. Apoštolové a první misionáři církve zaujímali ve vztahu k různým náboženským kulturám přítomným v řecko-římském světě rovněž postoj dialogu.

3. *V ekumenickém a misijním duchu*

S touhou „*posilovat vše, co může být pro všechny pozváním do církve*“,⁹⁵ vede církev křesťany k tomu, aby zaujímali otevřený postoj k jiným náboženským tradicím a „*radostně a uctivě odkrývali semena Slova, která jsou v nich ukryta*“.⁹⁶ Rovněž je povzbuzuje, aby používali zvyklosti a tradice, vědění a kultury, umění a vědy jiných náboženských tradic s podmínkou, že nejsou neslučitelné s evangeliem a s křesťanskou vírou, aby přispívali k oslavení Stvořitele a k osvětlení milosti Spasitele.⁹⁷

⁹² Srov. AG 11.

⁹³ Srov. Druhý vatikánský koncil, deklarace o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím (28. října 1965) *Nostra aetate* (NA),2.

⁹⁴ Srov. AG 10.

⁹⁵ SC 1.

⁹⁶ AG 11.

⁹⁷ *Tamtéž* 22.

Postoj otevřenosti a sdílení je vzdálen tomu, aby vedl věřící na půdu ošidnou pro křesťanskou víru, ale má křesťany motivovat, aby mezi věřícími jiných náboženství nacházeli autentické způsoby života a výrazu své křesťanské víry. Pomůže jim to objevit mnohá bohatství jejich vlastní víry, o nichž předtím neuvažovali. Dialog umožní rozlišovat ve světle Božího slova to, v čem víra v Krista může být obohacována jinými náboženskými tradicemi, od všeho, co je třeba u těchto náboženství očistit, dříve než si to může osvojit křesťanská praxe.

B. Primát svědectví

V asijském mnohonáboženském prostředí musí evangelizační misie spočívat především v tom, že bude prostým a přímým způsobem vydávat svědectví o Otci.⁹⁸ To znamená, že svým životem a Ježíšovým příkladem jsou křesťané a jejich společenství povoláni k tomu, aby své nekřesťanské bratry a sestry vedli k víře v Boha zjeveného Kristem. Běžně se takové svědectví uskutečňuje solidární přítomností schopnou postarat se o ty, kdo žijí v chudobě a v bídě. Podle Kristovy evangelní nauky je odpověď na potřeby lidí důležitější než jakákoli instituce nebo struktura. „*Takové svědectví může přivést mnoho lidí k Bohu, jehož dosud neznají, kterého uctívají, aniž by ho dovedli pojmenovat, anebo k jehož hledání je přiměje tajemné vnuknutí srdce, když se přesvědčí o marnosti všeho, co dříve zbožňovali. Toto svědectví však nabývá plné evangelizační síly pouze tehdy, když dokazuje, že Bůh Stvořitel není pro člověka jen bezejmennou a vzdálenou mocí, nýbrž že je Otcem, že my se můžeme nazývat Božími dětmi a také jimi jsme*“.⁹⁹

Uprostřed tak velkých rozdílů a často i konfliktů různého druhu je církev svou povahou nejen znamením a nástrojem vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva, ale svědčí i o tom, že Bůh volá všechny lidi, aby také oni dosáhli plné jednoty v Kristu.¹⁰⁰ Pokřtění svou vírou a svým nasazením mají v tomto dialogu hrát specifickou úlohu podle různého způsobu své přítomnosti ve světě: v rodině, politice, oblasti vzdělávání, v kultuře, životním prostředí, sociální sféře. Jako evangelní kvas přítomný v mase lidí jsou povzbuzováni k tomu, aby řídili běh lidských záležitostí a dějin k eschatologické plnosti, k níž směřuje každý muž a každá žena.

C. Jednota a křesťanská naděje

Ohleduplný a láskyplný dialog s jinými náboženskými kulturami má vždy za cíl podělit se o větší poklad, jímž je hlásání Krista. Ideální forma evangelizace je ta, při níž s pokorou a ve vzájemné podpoře usilujeme o sdílení Kristovy plnosti, to znamená Božího plánu s celým stvořením. Hledání Boha a bratrského pouta jako cíle, na němž se podílí všechny lidské bytosti, bude i nadále živit naději, že se jednoho dne celé lidstvo spolu sejde ve znamení jediného Božího otcovství.

D. Eucharistie v dialogu církve s ostatními náboženstvími

Rodina, smíření, sdílení života, solidarita, pohostinnost, služba, láska k přírodě, ticho a kontemplace – to jsou jen některé cenné hodnoty, které asijské národy sdílejí přes hranice

⁹⁸ Srov. EN 26.

⁹⁹ *Tamtéž.*

¹⁰⁰ LG 1.

svého náboženského kréda. Tyto hodnoty jsou při slavení eucharistie přítomné a silně podporované. Naše účast na eucharistii nejen činí naléhavější naši touhu po zachování těchto cenných hodnot, ale vede nás i ke konkrétním činnostem pro jejich uskutečňování v našem okolí. Účastí na eucharistii v nás roste přesvědčení, že Boží sen sjednotit všechny své děti v jediné rodině se může uskutečnit skrze dialog a hlásání „ze střech“ i účinnou službou, jež přináší lék na tíživé důsledky hříchu, aby se všichni podle Božího záměru mohli radovat z plné lidské důstojnosti.

Cílem eucharistie je na jedné straně „*přetvářet ty, kdo jsou uvnitř církve, ve svatý chrám v Pánu, v Boží příbytek v Duchu, až k uskutečnění Kristovy plnosti*“.¹⁰¹ Na druhé straně podivuhodně posiluje „*jejich schopnost hlásat Krista a tím ukazuje církev těm, kdo jsou mimo ni, jako znamení vyzdvižené mezi národy. Pod ní se mají vjedno shromáždit rozptýlené Boží děti, dokud nebude jeden ovčinec a jeden pastýř*“.¹⁰²

¹⁰¹ SC 2.

¹⁰² *Tamtéž.*

VII. POSLÁNÍ V DIALOGU S CHUDÝMI

Poslání církve v Asii se musí uskutečňovat v dialogu s chudými, neboť kontinent je sice kulturně bohatý a jeho národy vyznávají mnoho lidských a náboženských hodnot, avšak velké množství lidí žije v chudobě, vyloučení a utrpení.

I když Asie disponuje přírodními zdroji a hmotnými statky, značná část obyvatel kontinentu nemá přístup k tomu, co potřebuje pro důstojný život a jako záruku stabilní budoucnosti pro sebe i pro svou rodinu. Nespravedlivé a utlačující sociální, ekonomické a politické struktury brání tomu, aby se lidé těšili z bohatství země.

A. Přednostní obce pro chudé

V této specifické situaci cítí církve v Asii své povolání být církví chudých. Na první místo svého života a svého poslání staví lidi chudé, vyloučené a utlačované. Stejně jako dialog s kulturami, je i dialog s chudými teologickým a morálním imperativem. Kristus se totiž stal chudým a „jedinečným způsobem se s chudými ztotožňoval“¹⁰³: „*Amen, pravím vám, cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali*“ (srov. Mt 25,40).

Tato volba se nazývá přednostní nikoli proto, že by někoho vylučovala, ale proto, aby zdůraznila, že církve ve své službě a při užívání svých zdrojů počítá na prvním místě s chudými. Písmo svaté Starého i Nového zákona nescíslněkrát potvrzuje, že chudí mají privilegované místo v Božím srdci i v Kristově životě a poslání, jak o tom výmluvně svědčí evangelium.¹⁰⁴

B. Náležitosti a důsledky

Asijská biskupstva si již delší dobu uvědomují, že církve na tomto kontinentu se stále více musí stávat „církví chudých“ se vším, co k tomu náleží.¹⁰⁵ V první řadě to znamená, že ti, kdo se stali pastýři Božího stáda v Asii, musí vést jednoduchý život, aby si chudí uvědomovali, že pastýři sdílejí jejich životní podmínky. Díky takovéto jednoduchosti života, jež je zářivým znakem uskutečňovaného evangelia, chudí pocítí ryzi a upřímnou blízkost svých pastýřů, ve svobodě se k nim budou obracet o pomoc a žádat je o vedení.

Druhý důsledek této přednostní lásky se projevuje jako aktivní úsilí církve o osvobození a povznesení chudých. Pokud se církve dává do služby lidského rozvoje a samotného života a angažuje se v důležitých činnostech zdravotnické pomoci, výchovy a usmíření, připomíná, že se nejedná o povolání určené jen některým, ale že se týká všech: „*Vy jim dejte jíst*“ (Mk 6,37).¹⁰⁶ To také znamená upřednostňovat postoj solidarity mezi všemi pro „*vytvoření nové mentality, která uvažuje v kategoriích společenství a počítá s upřednostněním života všech před shromažďováním statků ze strany některých. Solidarity je spontánní reakce toho, kdo uznává, že sociální funkce vlastnictví a všeobecné určení dober jsou skutečností, která předchází soukromé vlastnictví*“.¹⁰⁷

¹⁰³ EA 34. Srov. také EG 126.

¹⁰⁴ EG 187.

¹⁰⁵ Srov. Asian Bishops' Meeting, *Message of the Conference*, (Manila 1970). In: FAPA I, str. 5.

¹⁰⁶ Srov. EG 188. Srov. Kongregace pro nauku víry, *Libertatis Nuntius*, instrukce o některých aspektech teologie osvobození (6. srpna 1984), 11.

¹⁰⁷ EG 188-189.

Jako třetí věc, rozhodnutí pro chudé nutí církev, aby zaujala prorocký postoj proti negativním důsledkům ekonomické a kulturní globalizace; proti neudržitelnosti vnějšího dluhu, který zatěžuje především zaopatření chudých; proti škodám na životním prostředí způsobeným neuváženým vědeckým, ekonomickým a technickým vývojem. Mnoho programů podporujících „pokrok“ často způsobuje škody těm nejbezbrannějším a jejich rodinám, má vliv na lidské, etické a kulturní otázky, čehož si církev a křesťané musí být vědomi. I to je součástí jejich „misie“.

C. Pracovat pro ně, kráčet s nimi

První generální shromáždění Federace asijských biskupských konferencí (1974) vyzvalo místní církve kontinentu k *„trvalému úsilí o to, aby se stále více stávaly církví ‚anawim‘ – Jahveho chudých – církví, která se neomezuje na to, že by pracovala pro chudé jako nějaká dobročinná instituce, ale pracuje s chudými tak, že sdílí jejich život, jejich touhy, uvědomuje si jejich úzkosti i naděje a kráčí s nimi při hledání autentického lidského života v Kristu Ježíši“*.¹⁰⁸

Aby asijská církev pracovala a kráčela s chudými, potřebuje především identifikovat jejich tvářnost a místa, která obývají, a porozumět typu chudoby, jíž jsou postiženi. Patří sem rodiny bez přístřeší, které se hojně vyskytují na ulicích nebo si staví dočasné přístřešky v chudinských čtvrtích; utečenci před válkou nebo před utlačovatelskými režimy; imigranti a zahraniční pracovníci, kteří opouštějí svou zemi při hledání lepších životních podmínek a přitom jsou často osamělí, kulturně odcizení, jazykově znevýhodnění a ekonomicky zranitelní. Chudými jsou rovněž domorodé národy a kmeny diskriminované kvůli své kultuře, barvě, kastě, ekonomické situaci nebo způsobu myšlení. Jsou jimi ženy jako oběti domácího násilí anebo považované za zboží prostitučního, turistického a zábavního průmyslu. Jsou jimi děti, které nikdy nepoznaly ve své zemi mír a jsou oběťmi různých forem vykořisťování a násilí, jako je pedofilie nebo práce mladistvých.¹⁰⁹ Chudými jsou konečně i ti, kdo se nemohli realizovat kvůli nedostatku vzdělání a práce.

Církev musí pracovat nejen pro ně (např. distribuováním pomoci po tajfunu nebo po zemětřesení), ale také s nimi, a angažovat je do úkolu proměny struktur, které způsobují, že stav jejich chudoby přetrvává. To vše vyžaduje také úsilí o prosazování spravedlnosti v našich společnostech pomocí konkrétního nasazení, živeného modlitbou i znalostí společenských procesů tak, aby se v každé činnosti – bez ideologických tendencí – projevovalo působení Boha, který osvobozuje svůj lid.

D. Eucharistie v dialogu církve s chudými

V této souvislosti je třeba si uvědomit, že eucharistie především potvrzuje hodnoty, které odporují příčinám chudoby. Sobectví a chamtivost, které jsou často kořenem mnoha podob nespravedlnosti, se v ní setkávají s darující Kristovou láskou. Tím, že nás Kristus povolává, abychom byli jednou rodinou, v níž Bůh je „náš Otec“, jsme nuceni bojovat proti netečnosti a individualismu, jež nás činí lhostejnými vůči bolesti chudého a trpícího. Proti postoji těch, kdo mají vést druhé, ale přitom se více než o lidi starají o své ekonomické a politické výhody, stojí příklad Ježíšovy služby, který jako Mistr a Pán umývá svým učedníkům nohy (srov. Jan 13,13). Eucharistie především bojuje proti utilitarismu a

¹⁰⁸ FABC, *Evangelization in Modern Day Asia. Statement of the First Plenary Assembly*, in: FAPA I, str. 15.

¹⁰⁹ EA 34.

konzumismu, které proměňují ty nejslabší v užitkové zboží a nástroje zisku a potěšení. Svým sebedarováním Kristus vskutku láme a sdílí svůj život, aby mohli žít ti druzí. Slavení eucharistie „svátostně zpřítomňuje dar Ježíšova života přinesený na kříži za nás a za celý svět,¹¹⁰ a tak nás vysílá do světa, abychom byli svědky Božího soucítění s každým bratrem a sestrou.

V eucharistii rovněž přijímáme Ježíše jako „chléb života“ (Jan 6,35), protože on je zároveň Slovem, které vyšlo z Božích úst (srov. Dt 8,3), i „živým chlebem, který sestoupil z nebe“ (Jan 6,51). On je *chlebem vezdejší*, o který prosíme v modlitbě *Otčenáš*. Když přijímáme tento chléb chudých v hlásaném Slově a ve svatém přijímání, sami můžeme v hojnosti darovat život a stávat se pokrmem pro hladovějící bratry a sestry a prostřednictvím činů milosrdenství být pro potřebné chlebem soucitu a lásky.¹¹¹

¹¹⁰ SAC 88.

¹¹¹ Viz třetí kapitolu, odstavec B, *Eucharistie a poslání*.

VIII. POSLÁNÍ V DIALOGU S MLADÝMI

Asie je považována za kontinent mladých nejen proto, že dvě třetiny z jejich obyvatel jsou mladí, ale i proto, že zde žije asi 60 procent mladých z celého světa. A kromě toho jsou z velké části chudí. To vše vysvětluje, proč dialog s mladými představuje prioritu při misií asijské církve.

A. Mladí jsou přítomností i budoucností církve

Mladí jsou nejen budoucností církve, ale již dnes jsou jejím nejcennějším pokladem;¹¹² nejsou jen dospělými zítřka, ale i skutečností dneška. Církev na sebe bere zodpovědnost, aby připravovala a formovala mladé pro jejich budoucí role a pro jejich opodstatněné začlenění do různých oblastí života. Jsou plní energie, nadšení a iniciativy, a proto jsou pro církve i pro společnost zdrojem naděje.

Mladí jsou však také nejzranitelnějšími osobami tváří v tvář destruktivním silám společnosti a nezdíka se stávají obětí vykořisťovatelských struktur. Na naše mladé dnes silně dopadá mnoho různých skutečností. Globalizace, politické změny a enormní rozšíření masmédií radikálně ovlivňují život mladých ve všech částech Asie.¹¹³ Mladí pocházející z měst i z venkova, chudí i bohatí, vzdělaní i nevzdělaní, zaměstnaní i nezaměstnaní, organizovaní i neorganizovaní jsou všichni zmítáni vlnami současné kultury. Ale mladí také utvářejí dnešní církve, která je nejen považuje za jednu ze svých pastoračních priorit, ale chce je také začleňovat do kreativní a plodné služby především mezi jejich druhy a přáteli.

B. Dobrá půda

Místní církve sice čestně přiznávají, že problémy týkající se asijské mládeže jsou hojné a komplikované, ale volají je „*k jejich zodpovědnosti vztahující se k budoucnosti společnosti i církve, povzbuzují a podporují každý jejich krok, aby byli schopni se této zodpovědnosti zhostit*“.¹¹⁴ Měli by se stát předmětem odpovídající pastorační péče, schopné zasévat v nich „*pravdu evangelia jako radostné a osvobozující tajemství, jež je třeba poznávat, žít a přesvědčivě i odvážně sdílet s ostatními*“.¹¹⁵ Protože však svět, v němž mladí žijí, je jako půda plná kamení a trní, musí jim mládežnická pastorece pomáhat především k tomu, aby se stávali „dobrým polem“, kam semeno Slova může být zaseto, uchytit se, růst a přinášet stonásobný užitek (srov. Mt 13,1-8).

To vše vyžaduje doprovázení mladých na cestě, která jistě není jednoduchá kvůli rychlým a drastickým změnám, probíhajícím okolo nich, i jiným, neméně dramatickým, jimž musí čelit při svém tělesném, citovém, psychickém a duchovním rozvoji. Jde o to připravit půdu před setbou, aby ji dokázala přijímat a osvobodit od mnoha zábran, které mohou zastavit počáteční růst víry. Tento aspekt pastorační péče je potřebný před setbou i během setby Božího slova, aby se mladí mohli proměnit v dobrou půdu, kde může semeno Božího slova přinášet hojné plody.

¹¹² FABC, *Youth, Hope of Asian Families. Statement of the 4th Asian Youth Day (30 July-5 August 2006, Hong Kong)* in FAPA IV, str. 167.

¹¹³ FABC, *A Renewed Church in Asia: A Mission of Love and Service*, in: FAPA III, str. 9-10.

¹¹⁴ EA 47.

¹¹⁵ *Tamtéž*.

C. Formace mladých

1. Poslání asijské církve ve výchově

I při velkých rozdílnostech, které charakterizují konkrétní asijské prostředí, musí křesťanská výchova přivádět mladé ke schopnosti vést zásadním způsobem dialog s mladými jiných věrovyznání. Taková výchova, více, či méně formální, musí nejprve směřovat k lepšímu poznání základních pravd a hodnot křesťanské víry a potom i jiných náboženství. Protože však z důvodu své chudoby si tito mladí nemohou dovolit školní vzdělání, musí církev tohoto kontinentu hledat jiné kreativní způsoby, aby jim poskytly křesťanskou formaci především cestou katecheze¹¹⁶, která osvětlí a vzpruží víru, posílí život podle Kristova ducha, povede k aktivní a vědomé účasti na liturgickém slavení¹¹⁷ a poskytne motivaci k apoštolskému nasazení. Při této prioritní snaze lze používat prostředky sociální komunikace a také využívat pomoc různých mládežnických skupin a sdružení.

2. Cesta s mladými

Avšak i v tomto případě se formace mladých v misijních podmínkách církve uskutečňuje cestou společného hledání pokoje a smyslu života v úsilí o záruku stabilnější budoucnosti, v boji proti klamným svodům ideologií, módy, neřesti a v neposlední řadě i v boji proti beznaděži. Velký úspěch, jehož dosáhly „Světové dny mládeže“ vzniklé z iniciativy svatého Jana Pavla II. v roce 1985, byl zaznamenán i při „Dnech asijské mládeže“, při nichž mladí pocházející z různých zemí kontinentu mohou prožívat silnou sounáležitost prostřednictvím společné modlitby, slavení eucharistie, při společném jídle i sdílením života, společnou práci i radostí při oslavě. Při takovýchto událostech mladí pociťují, že církve kráčí v těsném spojení s nimi, věří v to, co oni konají, podněcuje jejich energii a posiluje jejich dobrou vůli.

Kráčet s mladými znamená poznávat důležitou úlohu, jakou v církvi už mají a ještě více budou mít v budoucnosti.¹¹⁸ Mladí jsou zdrojem, a nikoli problémem. Proto je třeba jim naslouchat a doprovázet je modlitbou, která dává usměrnění; usnadňovat jejich výuku spíše sdílením zkušeností než prefabrikovanými odpověďmi; více je zapojovat do rozhodovacích procesů a neomezovat se na to, že od nich budeme žádat, aby uskutečňovali rozhodnutí druhých. To také vyžaduje, aby každá farnost a diecéze měla komisi pro mládež, která řídí a usměrňuje aktivity církve ve prospěch mládeže. Pouze tehdy, pokud budou mladí uznáni jako tvůrci a spolupracovníci evangelizačního poslání církve, mohou dávat k dispozici veškerou svou kapacitu.

D. Aktéři a spolupracovníci

Mladí nejsou pouze objektem církevní pastorační péče. Mnozí z nich jsou při misijním úsilí křesťanských společenství jeho subjekty a pracují v první linii různých apoštolských a charitativních akcí a v různých službách, především ve prospěch svých vrstevníků. Se svým nadšením a energií mohou již nyní zastávat aktivní řídicí funkce při plánování a výkonu aktivit, jež se jich týkají.

¹¹⁶ Srov. Druhý vatikánský koncil, *Christus Dominus* (ChD), dekret o pastýřské službě biskupů v církvi, 13-14.

¹¹⁷ Srov. SC 14.

¹¹⁸ FABC, *A Renewed Church in Asia: A Mission of Love and Service*, in: FAPA III, str. 10.

V naší době jsme svědky zrodu a rozvoje mládežnických sdružení a hnutí. Ukazuje se v nich působení Ducha Svatého, který vytyčuje nové cesty vedoucí k uspokojování toho, co mladí očekávají, jejich velké touhy po duchovnosti a smyslu pro spolupatřičnost. Je však třeba, aby se tato sdružení aktivně podílela na misijních snahách církve.¹¹⁹

E. Eucharistie v dialogu církve s mladými

1. Eucharistie – dialog lásky

Poslání církve se uskutečňuje rovněž nasměrováním mladých na eucharistii, aby na své cestě měli podporu a nacházeli odpovědi na své potřeby. Při eucharistickém shromáždění může totiž církev lépe vést s mladými dialog a hlásat jim evangelium Ježíše Krista, v němž nacházejí zásadní odpovědi na své nehlubší tužby.¹²⁰ Při svém eucharistickém setkání s Kristem prostřednictvím stolu Slova a Chleba nacházejí světlo a vodítko při hledání smyslu svého života. Při eucharistii hledí Ježíš na mladé s onou mimořádnou láskou, jakou prokázal mladíkovi z evangelia, a vyzývá je, aby ho následovali (srov. *Mk* 10,21), sdíleli jeho synovskou lásku k Otcovi a účastnili se jeho poslání pro spásu lidstva.

2. Eucharistie – základní škola křesťanských hodnot

Aktivní přístup k účasti na eucharistii – pozorné naslouchání, odpovídající úkony, chvíle ticha ve vhodnou dobu, vykonávání některých služeb při slavení – může mladé lépe formovat k tomu, aby svou aktivní roli v církvi a ve společnosti přijímali už nyní, a nikoli až v budoucnu. Při slavení eucharistie nabízí církev mnoho pro vedení dialogu s mladými a oni mají církvi co říci.¹²¹ Kolem stolu Slova a Kristova těla poskytuje církev výuku i stravu¹²², která může mladé připravovat na to, aby se stávali dobrou půdou, v níž semeno Slova bude moci přinášet plody. Eucharistie je ideální školou, v níž se mladí mohou učit hodnotám, jež vytvářejí vztahy a společenství, učit se smyslu pro vděčnost a zodpovědnost za stvoření, připravenosti ke službě a k plnému obětování svého života pro druhé.

3. Eucharistie jako komunikace

Bere-li se v úvahu důležitost, jakou mladí připisují společenským komunikačním prostředkům a jakou mají odbornost v jejich používání, může církev prezentovat eucharistii jako nejvyšší a ideální zosobnění komunikace, kde se ustanovuje a prosazuje přátelství; kde se sdílejí naděje, sny, radosti i úzkosti; kde se společně hájí vznešené cíle. Ve škole eucharistie se mladí naučí, že komunikace se neomezuje pouze na výměnu idejí a emocí, ale na své nehlubší úrovni spočívá v sebedarování z lásky.¹²³ Církvi nesmí být nikdy zatěžko, aby mladým říkala, že Kristus ustanovil eucharistii jako „nejvyšší formu komunikace, na niž se lidé mohou zúčastnit“, která vede „k nejintimnější a k nejdokonalejší formě spojení mezi samotnými lidmi“.¹²⁴

¹¹⁹ Srov. EG 105.

¹²⁰ Srov. Jan Pavel II., post-synodální exhortace *Christifideles Laici* (ChL) o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě (30. prosince 1988), 46.

¹²¹ *Tamtéž*.

¹²² Srov. *Všeobecné uspořádání Římského misálu*, třetí typizované vydání (20. dubna 2000), 28.

¹²³ Srov. Papežská komise pro sdělovací prostředky, pastorační instrukce o prostředcích společenské komunikace (23. května 1971) *Communio et Progressio*, 11.

¹²⁴ *Tamtéž*.

Eucharistie je místem, kde se uskutečňuje ta nejhlubší a nejvíce proměňující forma komunikace: jako odpověď na vzývání Otce sesílá on, skrze svého milovaného Syna, Ducha Svatého, aby se chléb a víno, zároveň s celým společenstvím, stávaly tělem Kristovým.

IX. PANNA MARIA A EUCHARISTIE V POSLÁNÍ CÍRKVE

Protože se blížíme ke konci naší úvahy o eucharistii v poslání církve, obraťme se k blahoslavené Panně Marii, která plně prožívala eucharistické tajemství a stala se dokonalým příkladem misijní církve.

A. Maria – příklad misijní církve a její Matka

*„Asijští křesťané mají velkou lásku a úctu k Panně Marii, kterou ctí jako svou Matku i Matku Kristovu.“*¹²⁵ To napsal svatý Jan Pavel II. na základě prohlášení synodních otců během zvláštní synody pro Asii v roce 1998. Hymnus z mezinárodního eucharistického kongresu konaného v Manile v roce 1937 obsahuje větu, která hovoří o jedinečné lásce, jakou vždy měl filipínský lid k Panně Marii: *„Pueblo amante de Maria.“* To na jedné straně ukazuje mimořádnou lásku a náklonnost, kterou obyvatelé této země a tohoto kontinentu mají k Matce Spasitelově, když ji vzývají také jako svou Matku. Na druhé straně to dosvědčuje smysl pro přítomnost blahoslavené Panny na misijní cestě asijské církve. Panna Maria je vzorem církve při jejím poslání, protože úzce spolupracovala na spasitelském díle svého Syna¹²⁶ a protože je názorným příkladem misijní cesty, po níž se církev vydala.

První adresátka radostné zvěsti při zvěstování, Maria z Nazaretu, hlásala tuto radostnou zvěst nejprve při navštívení Alžběty a pak při narození svého Syna celému světu. Stejně tak i církev, dříve než se stane evangelizujícím společenstvím, je povolána k tomu, aby se sama nechala evangelizovat.¹²⁷ Kristus světil církev a její poslání do péče své Matky stojící u paty kříže: *„Ženo, to je tvůj syn“* (Jan 19,26-27). Na Kalvárii se Maria stala *„Matkou evangelizující církve a bez ní nemůžeme plně pochopit ducha nové evangelizace“*.¹²⁸

1. Maria byla evangelizována jako první

Maria uslyšela slovo Boží z „prvního evangelia“, které jí hlásal archanděl Gabriel. Její *„Fiat“*, její definitivní *„Ano“* Božímu volání znamenalo její úplnou otevřenost Otcově vůli. Byl to akt naprosté poslušnosti a důvěry, protože světila svůj život záměru Nejvyššího. Mocí Ducha počala Božího Syna, který se stal člověkem a přijal tělo z jejího lůna. Poskytla Bohu své lidství a tak se vírou plně spojila se spásným posláním Syna v lidských dějinách.

Všechno to, co prožívala následně – navštívení u Alžběty, zvěstování Josefovi ohledně dítěte, jež čekala, Ježíšovo narození v Betlémě, jeho představení v chrámu a Simeonovo proctví, příchod mudrců, útěk do Egypta, ztráta a nalezení Ježíše v chrámě, její neschopnost pochopit veškeré toto dění i její uvažování o událostech a slovech ve svém srdci – uskutečňovalo její poslání k evangelizaci. Skrze všechny tyto události se utvářela její víra, její postavení učednice a především ono duchovní mateřství, k němuž byla určena.

2. Maria evangelizátorka

Cestou za svou sestřenicí Alžbětou po hornatém kraji Judey nesla Maria dítě ve svém srdci. Alžběta, která byla v šestém měsíci, při setkání se síónskou dcerou pocítila, jak se Jan

¹²⁵ EA 51.

¹²⁶ Srov. SC 103.

¹²⁷ Srov. EN 15.

¹²⁸ EG 284.

v jejím lůně zaradoval, a plná Ducha Svatého zvolala: „*Blahoslavená, která jsi uvěřila*“ (Lk 1,45). A Maria, vycházejíc z pokladu Písem, o nichž rozjímal ve svém srdci, odpověděla: „*Velebí má duše Hospodina...*“ a tím hlásala radostnou zvěst vtělení jako evangelium pro lidstvo.

V určený čas přivedla Maria na světlo světa Syna věčného Otce. Ukázala jej pastýřům a mudrcům a vložila ho do náručí starého Simeona, od něhož se dověděla, že Bůh splnil své přísliby. Její žádost adresovaná služícím na svatbě v Káni usnadnila vykonání prvního z Ježíšových znamení. Tatáž slova, „*Udělejte všechno, co vám řekne*“ (Jan 2,5), se od té doby obracejí ke všem lidem.

Během Ježíšova veřejného života uchovávala Synova slova a uvažovala o nich ve svém srdci, aby se pak o ně dělila s rodící se církví. Jako Matka apoštolů byla uprostřed nich, když v den Letnic sestoupil Duch Svatý jako planoucí oheň a církev začala hlásat radostnou zvěst všem národům pod sluncem. Od té doby až do konce časů je přítomná v církvi, která evangelizuje, i v každém křesťanském společenství, jež se stává misijním.

B. Maria v misijním dialogu církve

1. V různých asijských kulturách

Při misii církve v různých asijských kulturách je Maria vzorem autentického křesťanského svědectví, které je tím nejpřesvědčivějším kázáním evangelia a Božího království.¹²⁹ Jedná se o svědectví tryskající z intimního a nerozlučitelného společenství s Bohem, které nutí člověka, aby spěchal na pomoc bližnímu v nouzi.¹³⁰ Evangelní vyprávění o Mariině návštěvě u sestřenice Alžběty, aby jí pomohla v nejtěžší fázi těhotenství, a o její přímluvě na svatbě v Káni dobře znázorňují misijní horlivost, jakou má církev mít.

Od blahoslavené Panny se církev učí, že především svým životem a svou činností – starostí o lidi, láskou k chudým, volbou chudoby a odpoutanosti, svobodou vůči mocným tohoto světa a svědectvím svatosti – může svět evangelizovat.¹³¹ Církev vidí v Panně Marii sílu svědectví, jehož prostřednictvím „*křesťané vyvolávají v srdcích těch, kdo je pozorují, některé neodbytné otázky*“.¹³²

2. S jinými náboženskými tradicemi

Mariina osoba a úloha je zároveň konvergenčním místem i pro následovníky jiných věrovyznání, protože v Marii září univerzální hodnota mateřství, která překračuje kultury i náboženství. Nepřekvapí proto, že „*po celém kontinentu jsou stovky mariánských chrámů a svatyní, kde se shromažďují nejen katolíci, ale i věřící jiných náboženství*“.¹³³ Ještě dříve než Matkou Spasitele a Matkou církve je Maria první Adamovou dcerou,¹³⁴ která se všemi členy lidské rodiny sdílí tutéž společnou důstojnost. Věřící jiných náboženství nemají žádný problém, aby v ní viděli vzor víry. Prostřednictvím Mariiny osoby může církev vstoupit do

¹²⁹ EA 42. Srov. Jan Pavel II., encyklika o stálé platnosti misijního poslání (7. prosince 1990) *Redemptoris Missio* (RM),42.

¹³⁰ Srov. EN 41.

¹³¹ Srov. EN 41; RM 42.

¹³² EN 21.

¹³³ EA 51.

¹³⁴ Srov. Pavel VI., *Promluva na závěr třetího zasedání Druhého vatikánského koncilu o slavnosti Uvedení Panny Marie do chrámu* (21. listopadu 1964),34.

plodného dialogu s islámem, jedním z nejrozšířenějších náboženství v Asii, protože muslimové ji uctívají a někdy i oddaně vzývají.¹³⁵

Svědectví, jež je první a hlavní složkou dialogu církve s věřícími jiných náboženství, nachází v životě a poslání Panny Marie svůj inspirativní zdroj. Její život v tiché službě a věrná spolupráce na Božím plánu poznamenává i cestu církve, která se stává misionářkou uprostřed jiných náboženských tradic.

3. S chudými

Maria vtěluje přednostní lásku Boha i církve k chudým. Ona je ženou skutečné služby, jež je schopná povznášet chudé a potřebné. Je pro nás příkladem, abychom spěchali tam, kde nás někdo potřebuje, a hlásali evangelium Boha, který osvobozuje od útlaku a utěšuje v čase zármutku.¹³⁶ Misijní církve nachází v Panně Marii také Matku, která zve ke konkrétnímu nasazení pro díla služby a soucitu, jež dokážou povznášet chudé v jejich situaci, zasazovat se o spravedlnost pro ty, kdo nemají prostředky na její prosazování, a pomáhat ve vytváření takové společnosti, kde se všichni, i ti nejobožejší, mohou těšit ze skutečného lidského života. Chudý člověk nachází v Marii srdce Matky, které pronikne ke všem, ale zvláště k těm nejmenším z jejich dětí a k těm, kdo ji nejvíce potřebují.

Takovouto přednostní lásku k chudým podivuhodně odhaluje *Magnificat*¹³⁷, v němž Maria chválí Pána, protože pohlédl na poníženost své služebnice a povýšil ji mezi ženami všech lidských pokolení; protože se v dějinách postaral o chudé a vyděděné, rozptýlil pyšné srdcem, sesadil mocné z trůnu a povýšil ponížené, hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou (srov. *Lk* 1,51-53).

4. S mladými

Blahoslavené Panně svěčuje církve mladé generace tohoto kontinentu, tak jako Kristus u paty kříže světil mladého učedníka své Matce: „*Ženo, to je tvůj syn*“ (*Jan* 19,26). Dnešním dětem a mladým, kteří „*prospívají moudrostí, věkem a oblibou u Boha a u lidí*“ (*Lk* 2,52), když hledají své specifické povolání v církvi a ve světě, církve představuje Marii jako Matku a poukazuje na Ježíšova slova na kříži: „*To je tvá matka*“ (*Jan* 19,27). Mladí sice nesou v sobě naději světa, „*jsou však také naplněni neklidem, zklamáními, úzkostmi a strachem ze světa, i pokušeními typickými pro jejich věk*“.¹³⁸ Církve jim předkládá obraz Panny Marie, která doprovázela svého Syna až k tragickému konci na kříži. V ní nepochybně najdou Matku, která se o ně stará, živí je a vodí stejně jako Ježíše. Spolu s ní směřuje církve mladé na Krista, který jediný je cesta, pravda a život: „*Udělejte všechno, co vám řekne*“ (*Jan* 2,5).

C. Panna Maria a eucharistie v poslání církve

Svým mimořádným vztahem k eucharistii nás Panna Maria vede k této svátosti, abychom v ní nacházeli zdroj a vrchol evangelizačního poslání církve. Tak jako v jejím panenském lůně přijal Boží Syn lidskou přirozenost a stal se svátostí Otcovy lásky, tak i v eucharistii je i nadále Otcovou svátostí skrze svátostné dílo církve, jež se uskutečňuje v osobě toho, kdo předsedá, v hlásání Slova, ve shromáždění, které se modlí a zpívá, ale

¹³⁵ Srov. NA 3.

¹³⁶ Srov. Biskupská synoda 1971, *Spravedlnost ve světě*, Úvod,4.

¹³⁷ Srov. Jan Pavel II., encyklika o blahoslavené Panně Marii v životě putující církve (25. března 1987), *Redemptoris Mater (RMA)*,37.

¹³⁸ ChL 46.

především ve znamení chleba a vína.¹³⁹ „*Ono tělo vydané v oběť a zpřítomněné pod svátostnými způsoby bylo totéž tělo, které ona počala ve svém lůně.*“¹⁴⁰ Zatímco je niterně spojena se svým Synem, který se daruje na kříži jako „chléb života“ a „živý chléb“ dávaný za život světa, naplňuje se proroctví starého Simeona, podle něhož její duši pronikne meč (srov. *Lk 2,34-35*).

1. *V Mariině škole*

Ve škole Panny Marie, „eucharistické ženy“, se církev může naučit potřebné vnitřní dispozici, jak plodně slavit a prožívat tajemství spásy.¹⁴¹ pozorné, rozjímavé i aktivní přítomnosti, velkorysému zájmu o celé lidstvo a otevřenosti pro eschatologické naplnění všech lidských nadějí. Maria je příkladem eucharistického kultu, který usiluje o svou konkretizaci v dílech lásky a služby a který otevírá věřící vůči eschatologické naději.

Pro křesťany, kteří se shromažďují k liturgickému slavení, je Maria vzorem v naslouchání Slovu a jeho uchovávání ve svém srdci; ve chvále a děkování Bohu, který vykonal velké věci pro každého a pro všechny; v přinášení Krista a jeho darů radosti a spásy všem, s nimiž se setkávají; v modlitbě a přímlově za potřeby všech; v živení se milostí získávanou prostřednictvím svátostí; v sebeobětování spojeném s Kristovou obětí Otcí; ve vzývání Pánova příchodu a v jeho bdělém očekávání.¹⁴²

2. „*Udělejte všechno, co vám řekne*“

Těmito slovy Maria trvale vyzývá církev, aby naslouchala žádosti jejího Syna konat „na jeho památku“ to, co on vykonal při poslední večeři a na Kalvárii. Avšak vyzývá církev také k tomu, aby prožívala toto vznešené tajemství skrze své tiché, ale aktivní misijní úsilí. Panna Maria – s vytrvalou modlitbou ve společenství s apoštoly při očekávání příchodu Ducha Svatého (srov. *Sk 1,14*) a v solidaritě s první křesťanskou generací při „lámání chleba“ v jejich domech (srov. *Sk 2,42*) – je i nadále s církví i jako Matka církve přítomná při každém našem slavení eucharistie.¹⁴³ Církev proto nikdy neustává v prosbě o její přímlovu (při *Confiteor*) a v jejím uctívání při eucharistické modlitbě, protože „*eucharistie jakožto nejvznešenější oslava tajemství spásy vykonané Bohem skrze Krista v Duchu svatém musí nutně připomínat Svatou Matku Spasitele, jež je s těmito tajemstvími nerozlučitelně spojená*“.¹⁴⁴

A konečně, s Pannou Marií církev slaví eucharistii jako její *Magnificat* připomínající divy, které Bůh vykonal v dějinách spásy jako naplnění příslibu daného otcům a ohlašující mimořádná tajemství spásitelského Kristova vtělení, jeho smrti a zmrtvýchvstání při očekávání naděje na slávu, která má přijít.¹⁴⁵

¹³⁹ Srov. SC 7.

¹⁴⁰ Jan Pavel II., encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi (17. dubna 2003) *Ecclesia de Eucharistia* (EDE), 56.

¹⁴¹ *Tamtéž* 53.

¹⁴² Srov. Kongregace pro božský kult a svátostnou kázeň, *Usměrnění a návrhy pro slavení Mariánského roku*, LEV, Vatikán 1987.

¹⁴³ Srov. EDE 57.

¹⁴⁴ Kongregace pro božský kult a svátostnou kázeň, *Usměrnění...*, cit., 19. Srov. SC 103 a LG 53 a 57.

¹⁴⁵ Srov. EDE 58.

X. „SPES GLORIAE“

Na konci naší cesty se vrátíme k Apoštolovým slovům „*Kristus ve vás – naděje ve spásu*“, abychom objevili, jak eucharistie v čase a v dějinách projevuje Boží slávu při očekávání Pánova příchodu.

A. Eucharistie a Boží sláva

Zvolání vyslovené eucharistickým shromážděním po proměňování je vhodně zakončeno eschatologickou perspektivou, již se vyznačuje účast na Pánově stolu (srov. *1 Kor 11,26*): zvěstujeme Kristovu smrt, vyznáváme jeho vzkříšení a „*na jeho příchod čekáme*“. Eucharistie je směřováním k cíli a předchutí plné slávy, kterou přislíbil Kristus (srov. *Jan 15,11*); v určitém smyslu je to anticipace konečného království, „*záruka budoucí slávy*“.¹⁴⁶ S nadějí „*očekáváme požehnaný příchod našeho Spasitele Ježíše Krista*“.¹⁴⁷

Eucharistie, která je zároveň semenem i završením poslání, ukazuje prožitek Boží slávy, jež nachází svůj střed v Kristově velikonočním tajemství, v jeho utrpení a smrti a v jeho slavném vzkříšení. Na kříži se nám odhaluje pravá Boží sláva, protože tam Otec skrze dar svého Syna ukazuje svou milosrdnou tvář a svou lásku, kterou vstupuje do hříchu a do smrti, aby zachránil své tvory a stvoření.

Tak se nám odhaluje, že „*Kristus je ve vás naděje na věčnou spásu*“, což není nic jiného než celý Boží spasitelský plán, uskutečněný v Ježíšově velikonočním tajemství, záměr již nyní přítomný ve světě a v jeho časových a dějinných souřadnicích, který se však naplní, až Kristus odevzdá království Otci.

Když se o nedělích shromáďujeme v Pánově jménu, při každé eucharistii oslavujeme Boží spásu. Toho Ježíše, který byl ukřižován, nyní potkáváme jako zmrtvýchvstalého, který se tyčí vedle světa, jenž ho ukřižoval. Smrt již byla pohlcena láskou a naše zmrtvýchvstání se projevuje v úsilí milovat tak, jako miloval Ježíš. „*Gloria Dei vivens homo; vita autem hominis visio Dei – Boží slávou je živý člověk a životem člověka je patření na Boha*“.¹⁴⁸

B. Mesiánská hostina

Smysl budoucí slávy v království, které má přijít, ukazuje prorok Izaiáš obrazem eschatologické pouti národů na svatou Boží horu, kde se poslání završí velkou mesiánskou hostinou připravenou pro všechny národy: „*Hospodin zástupů připraví na této hoře všem národům hostinu tučnou, hostinu s vyžralým vínem, jídla tučná s morkem, víno vyžralé a přečištěné. Na této hoře odstraní závoj, který zahaluje všechny národy, přikrývku, která přikrývá všechny pronárody. Panovník Hospodin provždy odstraní smrt...*“ (*Iz 25,6-8*).

Eucharistie, proroctví této závěrečné hostiny, se skutečně jeví jako „svátost završeného poslání“, která živí společnou touhu lidstva, již je společenství s Bohem, když on bude všechno ve všech, a univerzální bratrství.

„*Tam na svaté hoře se shromáždí všechny národy, aby před Pánem slavily trvalou slavnost. Budou nazírat Boží tvář, stanou se jeho lidem a budou ho chválit čistými rty: Protože tys veliký a činíš divy, ty jediný jsi Bůh*‘ (*Žalm 86,10*). *A všem národům světa*

¹⁴⁶ *Slavnost Nejsvětějšího těla a krve Kristovy*, antifona k *Magnificat* při nešporách.

¹⁴⁷ *Římský misál*, embolismus po modlitbě Otčenáš.

¹⁴⁸ Ireneus z Lyonu, *Adversus haereses* 4,20,7, in: *Sources Chrétiennes* 100/2, str. 648.

Bůh odpoví neuvěřitelným požehnáním, které přesahuje všechny hranice: „Požehnan bud' lid můj egyptský a dílo mých rukou Asýrie a mé dědictví Izrael“ (Iz 19,25).¹⁴⁹

Eschatologická tendence přítomná v eucharistii nás povzbuzuje na dějinné cestě a zasévá semeno živé naděje do každodenního úsilí nás všech pro naše úkoly. Zatímco křesťané hledí na „*nová nebesa*“ a „*novou zemi*“ (srov. Zj 21,1), podněcují svůj smysl pro zodpovědnost za současný svět a jako občané této země se snaží nezanedbávat své povinnosti. V této historické chvíli přispívají ve světle evangelia k vytváření světa, jenž je stvořen na míru člověka a také plně odpovídá Božímu záměru. Slavení Mezinárodního eucharistického kongresu je určitým předobrazem trvalé hostiny na konci časů, na niž jsou pozvány všechny národy.

C. Boží láska objímá lidstvo

Vraťme se k eucharistii, svátosti, v níž je přítomen Ježíš Kristus. V ní Pán objímá všechny národy a uskutečňuje, byť ještě nikoli naplno, jednotu celého stvoření. Poslání je ve své podstatě čínorodým očekáváním velké mesiánské hostiny na konci časů. Tento pohyb se uvádí do chodu při každém eucharistickém shromáždění okolo stolu Pánova těla a jeho krve.

Pro ty, kdo se zúčastňují na eucharistii, znamená hlásání Pánovy smrti „*dokud on nepřijde*“ (I Kor 11,26) úsilí o proměnu jejich života, aby se stal cele „eucharistickým“. Právě tato proměna života ve spojení se snahou o proměnu světa podle evangelia ukazuje eschatologickou tendenci slavení eucharistie i celého křesťanského života: „*Přijď, Pane Ježíši!*“ (Zj 22,20).

Na obzoru naší doby se rozprostírá mnoho naléhavých potřeb: mír, spravedlnost a solidarita ve vztazích mezi národy, obrana lidského života. Nebe našeho „globalizovaného“ světa je zastřeno mnoha protiklady: ti nejslabší, nejmenší a nejchudší zde mohou očekávat jen málo. Tady a teď musí znovu zazářit křesťanská naděje! I proto Pán zůstal s námi v eucharistii, aby do této své přítomnosti vepsal příslib obnovy lidstva skrze svou lásku. Je významné, že při poslední večeři se podle Janova evangelia Ježíš stává učitelem společenství a služby (srov. Jan 13,1-20). Apoštol Pavel označuje za „nedůstojné“ křesťanského společenství, aby se zúčastnilo večeře Páně, pokud se odehrává v situaci rozdělení a lhostejnosti vůči chudým (srov. I Kor 11,17 a násl.).¹⁵⁰

V eucharistii se různost kultur – různost jazyků, historie a tradic – přijímá jako výraz lidského bohatství a nekonečné různosti zdrojů a darů lidství. Tato různost nebrání společenství, ale obohacuje ho a kompletuje. „*K tvému světlu přijdou národy a králové k jasu, jenž nad tebou vzejde. Rozhlédni se kolem a viz, tito všichni se shromáždí a přijdou k tobě; zdaleka přijdou tví synové a dcery tvé budou v náručí chovány... hučící moře tě zahrne svými dary, přijde k tobě bohatství národů*“ (Iz 60,3 a násl.).

„Bohatství národů“ není nic jiného než různost kultur a náboženských zkušeností, toho, co národy vytvořily svou inteligencí a svými rukama, jsou to poklady jejich moudrosti a jejich staletých tradic, různé reálné způsoby lidského bytí.

Zatímco se připravuje mesiánská hostina, při níž společenství překoná jakoukoli lidskou hranici, už nyní se díky Duchu Svatému při eucharistickém shromáždění proměňují kulturní, etnické, ekonomické, politické a sociální různosti v přínos milostí, která vede k nové civilizaci.

¹⁴⁹ Jame kard. L. Sin, *The Eucharist: Summons and Stimulus, Call and Challenge to Evangelization*, in: *Christ, Light of Nations. 45th International Eucharistic Congress*, Vatikán 1994, str. 764.

¹⁵⁰ Srov. EDE 20.

Při každé mši vyslovuje Bůh své požehnání všem rasám a všem národům prorockými slovy, která jsou světlem na naší cestě: „*Požehnán buď lid můj egyptský a dílo mých rukou Asýrie a mé dědictví Izrael*“ (Iz 19,25). ... *Požehnáno buď Rusko, Somálsko, Bolívie, Čína, dílo mých rukou, a požehnané ať jsou Filipíny, Filipíny, mé dědictví... Amen. Amen.*“¹⁵¹

¹⁵¹ Jame kard. L. Sin, *The Eucharist...cit.*, str. 766.

MODLITBA
ZA 51. MEZINÁRODNÍ EUCHARISTICKÝ KONGRES

*Pane Ježíši Kriste, naděje ve spásu,
završení Otcova záměru
spasit lidstvo,
tajemství po staletí skryté všem generacím,
které se nám nyní odhalilo.
Poznáváme tvou přítomnost v církvi
i ve svátosti eucharistie,
kterou jsi nám zanechal jako dar.*

*Když slavíme Svatou večeři
a přijímáme z chleba života a z kalicha spásy,
oživuj v nás vědomí tvé přítomnosti,
které nás pobádá, abychom pokračovali
ve tvém spasitelském poslání ve světě.
Dej nám všem, jednotlivcům i společenstvím,
abychom vztahovali své ruce k asijským mužům a ženám
i k celému ostatnímu světu
a snažili se chápat jejich kultury
a výrazy jejich víry.*

*Kéž nám tvá božská přítomnost
pomáhá pokorně kráčet
s chudými i s mladými
ve společenství s Pannou Marií,
kterou jsi nám zanechal jako Matku.
Ona, Hvězda nové evangelizace,
přítomná u paty kříže,
která sdílela tvé utrpení i tvou slávu,
kéž vede i nás ke společenství s tebou.*

*Tobě, Pane Ježíši Kriste, Chlebe života,
všechna čest, sláva a chvála
v jednotě Otce i Ducha Svatého,
jediného Boha, na věky věků.*

Amen.